

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Əsrə bərabər gün:
27 sentyabrda
başlayan
yeni tarix
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 sentyabr 2024-cü il Cümə № 175 (8548) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Neft-qaz sahəsində templər müsbət olacaq" - Prezident iqtisadi müşavirə keçirdi

"Biz öz resurslarımıza arxalanaraq güclü iqtisadiyyat qurmuşuq, müstəqil iqtisadiyyat qurmuşuq, heç kimdən asılı deyilik"

yazısı səh.6-da

Dünyada sabitlik pozulur və yeni geosiyasi cəbhə yaranır...

yazısı səh.8-də

Cəbrayıl ilk köç: sakinlər harada yerləşdi? - təsirli anlar

yazısı səh.4-də

Kreml: "Rusiyanın nüvə doktrinasında dəyişiklik Qərbə siqnaldır"

yazısı səh.14-də

Hava ilə bağlı xəbərdarlıq - sentyabrın 28-i gündüzədək...

yazısı səh.13-də

Toy karvanlarına məhdudiyyət qoyulsun - çağırış

yazısı səh.12-də

Bu yağlar xəstəlik yaradır - alimlərdən xəbərdarlıq

yazısı səh.13-də

Seriallar insan psixologiyasına necə təsir edir - rəylər

yazısı səh.15-də

Gənc əfqanlar İran üzərindən niyə Azərbaycana keçmək istədilər - ilgincliklər

yazısı səh.3-də

Bakının bu küçəsində hərəkət tam məhdudlaşdırılacaq

yazısı səh.12-də

Plastik əməliyyatla "başqa adama" çevrilənlərə DİN nə deyir? - açıqlama

yazısı səh.11-də

NYU-YORKDA AÇIQLANMAYAN SÜLH MÜZAKİRƏLƏRİ - GÖZLƏNTİLƏR

Makron BMT Baş Assambleyasında çıxışında Ermənistanı dəstək çağırışı etməklə ABŞ görüşü ilə bağlı ümidlərin üstündən xətt çəkmiş oldu

yazısı səh.9-da

Kəndlilərin öyrüş yeri dərdi - problem dərinləşir

İri şirkətlərin xeyrinə fərdi ailə təsərrüfatlarının, kiçik və orta fermerlərin sıradan çıxarılması prosesi tam sürətlə davam edir

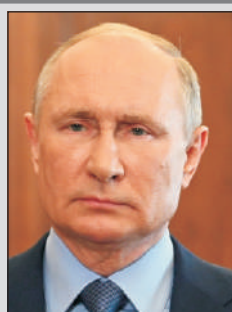
yazısı səh.10-da

Hidayət Abdullayev

Nazir müavini:
"Uşaqpulu sovet dövründə bir stimula idilər ki, bunu ailələrdə uşaqların sayının çox olması üçün edirdilər"

yazısı səh.2-də

Putin:
"21-ci əsrdə global iqtisadi artım BRICS ölkələrində cəmləşəcək"

yazısı səh.3-də

Tofiq Zülfiqarov

Ermənistan təzminatı torpaq kompensasiyası ilə ödəyəcək? - sabiq nazirdən açıqlama

yazısı səh.7-də

Naxçıvan istiqamətində mövqelərimiz atəşə tutulub

Sentyabrın 26-sı saat 16:10 radələrində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin bölmələri Gorus rayonunun Ərəvus yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Naxçıvan Muxtar Respublikasının Culfa rayonunun Ləkətağ yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərini iri çaplı pulemyotlardan atəşə tutub.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, ordumuzun bölmələri tərəfindən qeyd olunan istiqamətdə cavab tədbirləri görülüb.

Hökumət büdcə layihəsini Prezidentə təqdim etdi

“Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihələri və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri” və “Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il və sonrakı üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəriciləri” bəyənilib.

Modern.az xəbər verir ki, bu, Nazirlər Kabinetinin “Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihələri və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri, Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il və sonrakı üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəriciləri haqqında” qərarında əksini tapıb.

Bu qərarla qeyd olunan layihələr “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 12-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş digər sənədlərlə birlikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilib.

Nazir müavini: “Uşaqpulu sovet dövründə bir stimül idi ki, bunu ailələrdə uşaqların sayının çox olması üçün edirdilər”

Dövlətin digər dəstək mexanizmləri işlək vəziyyətdədir. Vətəndaşların ünvanlı sosial yardıma çıxışı mütləq olaraq təmin edilir.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu əmək və əhalinin sosial müdafiə nazirinin müavini Hidayət Abdullayev uşaqpuluğun verilməsi ilə bağlı suala cavab verərkən deyib.

O bildirib ki, bir yaşına qədər uşağı olan ailələr digər müavinətlərlə təmin olunur: “Eyni zamanda müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbiçilərin uşaqları da dövlət nəzarətindədir. Bu sahədə müvafiq dəstək mexanizmləri işlənir. Uşaqpulu isə sovet dövründə bir stimül idi ki, bunu ailələrdə uşaqların sayının çox olması üçün edirdilər. Azərbaycanda hazırda belə problem yoxdur. Demografiya baxımdan bu, əlverişli üsul deyil. Dediym kimi, dövlətin digər işlək mexanizmləri hazırda mövcuddur.

Vətəndaşların dəstək mexanizmlərinə çıxışının asanlaşdırılması istiqamətində müvafiq işlər aparılır”.

☐ **Afaq MİRAYIQ,**
Musavat.com

Türkiyə Müdafiə Nazirliyi 27 sentyabr - Anım Günü ilə bağlı bəyanat yaydı

Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyi 27 sentyabr - Anım Günü ilə bağlı bəyanat yayıb. APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, MN-in bəyanatında deyilir:

“İki dövlət, bir millət” şüarı ilə bir olduğumuz azərbaycanlı qardaşlarımızın 20 sentyabr - Suverenlik Günü bir daha təbrik edir, qəhrəman Azərbaycan

Ordusunun işğal altındakı torpaqlarını azad etmək üçün başladığı və 44 gün davam edən Vətən müharibəsinin dördüncü il-dönümü və 27 sentyabr -

Şəhidlərin Anım Günü münasibətilə Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş bütün şəhidlərimizin xatirəsini ehtiramla yad edir, qəhrəman qazilərimizə minnətdarlığımızı bildiririk”.

Mərkəzi Bank Müşahidə Şurası ilə bağlı tələbi sərtləşdirdi

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) İdarə Heyəti “Banklarda korporativ idarəetmə Standartları”nda dəyişiklik edib.

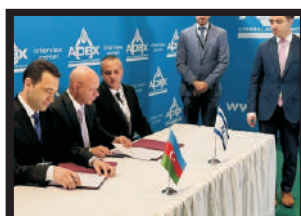
Modern.az xəbər verir ki, bununla bağlı AMB-nin sədri Taleh Kazımov yeni qərar imzalayıb.

Qərara əsasən, bundan sonra özəl banklarla yanaşı nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan banklarda da Müşahidə Şurasının üzvlərinin azı üçdə biri müstəqil üzv olmalıdır. Məsələn, şuranın üzvlərinin sayı 5 olduqda müstəqil üzvlərin sayı 2, şuranın üzvlərinin sayı 7 olduqda isə müstəqil üzvlərin sayı 3 olmalıdır.

Həmçinin müstəqil üzv vəzifəsinə irəli sürülən şəxs həmin tarixdə bankın işçisi olmamalıdır. Əvvəllər bankda işləmiş şəxslər yalnız müəyyən fasilədən (“cooling off”) sonra müstəqil üzv təyin oluna bilərlər. Fasilə müddəti şəxsin bankda işlədiyi müddətin azı 3-də 2-sini (azı 3 il) təşkil etməlidir.

Bundan başqa, şuranın müstəqil üzvü olmaq üçün son 3 ildə bankdan müəyyən edilmiş əmək haqqı və mükafatdan, habelə dividend ödənişindən (2%-dək malik olduğu imtiyazlı səhmlər üzrə) başqa gəlir əldə etməmək tələbi də ləğv edilib.

AMB-nin Hüquq Departamentinə tapşırılıb ki, yeni qərarı Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün 3 gün müddətində Ədliyyə Nazirliyinə təqdim etsin.

Azərbaycan və İsrail arasında Strateji Anlaşma Memorandumu imzalandı

İsrail və Azərbaycan arasında müdafiə sənayesi sahəsində də əməkdaşlıq inkişaf etməkdə davam edir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə İsrailin Azərbaycandakı səfiri Corc Dik özünün X hesabında yazıb.

O bildirib ki, “AS Holdings” və onun törəmə şirkəti, NATO standartlarına uyğun yüngül silahların istehsalı və inkişafı üzrə ixtisaslaşmış beynəlxalq miqyaslı “Ari Arms” şirkəti bu gün Azərbaycan Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində olan “Azər-silah” dövlət şirkəti ilə Strateji Anlaşma Memorandumu (MOU) imzalayıb:

“Bu əvəzolunmaz tərəfdaşlıq ölkələri daha da yaxınlaşdırır, müstəqillik və milli təhlükəsizliyi gücləndirmək üçün birgə inkişaf və birgə səylərə kömək edir. İmzalanma mərasimində müxtəlif nazirliklərin, idarələrin nümayəndələri, rəsmi şəxslər iştirak ediblər”.

İsrail ordusu Beyrutda "Hizbullah"ın Hava Qüvvələrinin komandirini zərərsizləşdirdi

İsrail ordusunun Beyrutda endirdiyi zərbə nəticəsində “Hizbullah”ın Hava Qüvvələrinin komandiri Məhəmməd Hüseyn Srrur zərərsizləşdirilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə IDF-nin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Livanın Səhiyyə Nazirliyi isə hücumda iki nəfərin öldüyünü bildirib.

Putin: "21-ci əsrdə global iqtisadi artım BRICS ölkələrində cəmləşəcək"

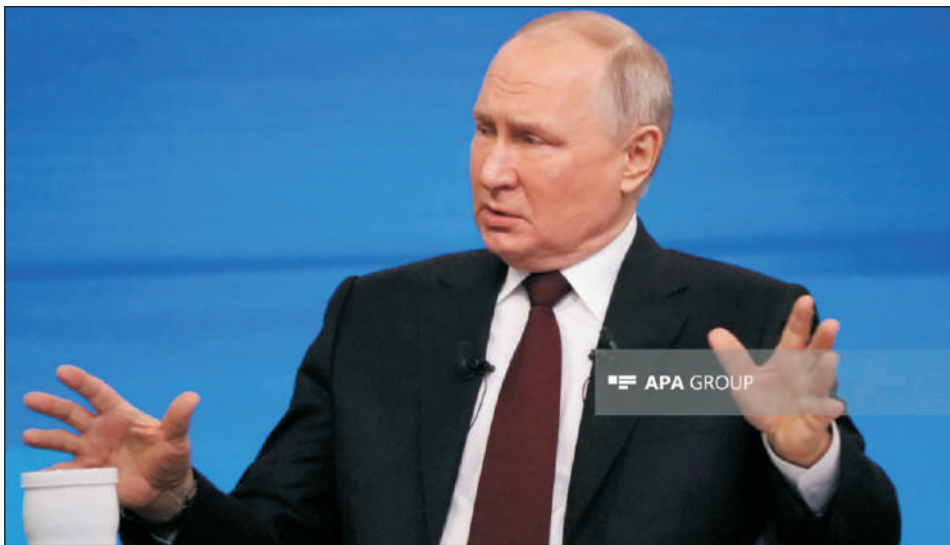
21-ci əsrdə global iqtisadi artım Avropa və ya Şimali Amerikada deyil, BRICS ölkələrində cəmləşəcək.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putin "Rusiya Enerji Həftəsi" Beynəlxalq Forumunun plenar iclasında bildirib.

Onun sözlərinə görə, müasir dünya BRICS ölkələri və ona qoşulmaq istəyənlər sayəsində bütün 21-ci əsr üçün global artımda əsaslı dönməz dəyişikliklər dövrünə qədəm qoyub.

Putin BRICS-in dünya iqtisadiyyatına təsirindən danışıb. Qeyd edib ki, dünya iqtisadiyyatının əsas artımı BRICS ölkələrində və ona qoşulmaq istəyən ölkələrdə cəmləşəcək.

"BRICS və G7 ölkələri

arasında inkişaf fərqlərinin sürəti əhəmiyyətli dərəcədə artır. Bəzi BRICS ölkələrində, o cümlədən Çin, Rusiya Federasiyası, BƏƏ və Səudiyyə Ərəbistanında iqtisadi

dinamika müsbət, lakin orta dərəcədə olacaq. Artım templərinə görə lider ölkələr isə global Cənubun dövlətləri olacaq".

RF prezidenti həmçinin

BRICS-də bütün xarici ticarətə xidmət göstərmək üçün müstəqil ödəniş və hesablaşma sxemi üzərində işin aparıldığını açıqlayıb.

Azərbaycan Serbiya ilə təbii qaz və "yaşıl enerji" üzrə sənədlər imzalayıb

İkitərəfli enerji əməkdaşlığının inkişafı məqsədilə Belqradada səfərdə olan energetika naziri Perviz Şahbazovla Serbiyanın mədənçilik və energetika naziri Dubravka Djedoviç Handanoviç arasında görüş olub.

Energetika Nazirliyindən "APA-Economics"ə verilən məlumata görə, görüşdə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin hərtərəfli inkişafında Azərbaycan və Serbiya dövlət başçılarının dostluq əlaqələrinin mühüm rolu vurğulanıb. Bolqarıstan-Serbiya İnterkonnektoru vasitəsilə Azərbaycan qazının Serbiyaya tədarükündən məmnunluq ifadə edilib və enerji tərəfdaşlığının "yaşıl enerji" sahəsində genişləndirilməsi perspektivləri dəyərləndirilib.

Məlumata görə, "Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsinin həyata keçirilməsi kontekstində Azərbaycan ilə Serbiya arasında "yaşıl enerji" sahəsində infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması və elektrik enerjisinin ticarəti məqsədilə əməkdaşlığa maraq ifadə edilib. Söhbət zamanı Serbiyada qazın saxlama imkanları və qazla işləyən elektrik stansiyasının inşasında SOCAR-ın potensial iştirakı məsələləri də müzakirə edilib. Enerji əməkdaşlığının gündəliyində olan bütün bu məsələlər üzrə İşçi Qrupunun yaradılması razılaşdırılıb. Həmçinin COP29 Sədrliyinin enerji təşəbbüsləri və Enerji Günü çərçivəsində keçirilən tədbirlərdə iştirakla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Energetika naziri Perviz Şahbazov deyib: "Azərbaycan Avropaya qaz tədarükü bazarlarını genişləndirmək hədəfi çərçivəsində Serbiya ilə əməkdaşlıqdan məmnundur. Bu gün SOCAR və "Srbijagas" arasında qaz təchizatı üzrə yeni müqavilənin və iki ölkənin "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığına dair sənədin imzalanması enerji tərəfdaşlığımızı möhkəmləndirən yeni səhifə açır. Gələcəkdə qaz tədarükünü 1 milyard kubmetrə çatdırmaqla bağlı planlar, bərpa olunan enerji resurslarımızın tədarükü Serbiyanın enerji təchizatının şaxələnməsinə və enerji keçidinə töhfə verəcək".

Serbiyanın mədənçilik və energetika naziri Dubravka Djedoviç Handanoviç deyib: "Bu gün imzalanan sənədlərlə enerji sahəsində əməkdaşlığımız daha da güclənəcək. "Yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlıq böyük əhəmiyyət kəsb edir və bu istiqamətdə Azərbaycan şirkətlərinin təcrübəsi ilə birgə həyata keçirə biləcəyimiz infrastruktur layihələri üçün güclü platforma qururuq. "Yaşıl enerji" potensialımızın artırılması və sizin dəstəyinizlə həyata keçirdiyimiz qaz təchizatının diversifikasiyası üzrə vizyonumuz üst-üstə düşür. Təbii qaz və "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığımız Serbiyanın enerji təchizatına sabitlik və enerji təhlükəsizliyi gətirəcək".

Yekunda SOCAR və "Srbijagas" arasında qaz təchizatı üzrə alqı-satqı müqaviləsi və "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Serbiya Respublikasının Mədənçilik və Energetika Nazirliyi arasında yaşıl enerji sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu" imzalanıb.

Yeni qaz müqaviləsi 1 noyabr 2024-cü il - 1 aprel 2025-ci il tarixləri arasında əlavə gündəlik 1 milyon kubmetr qazın təchizatını nəzərdə tutur. Anlaşma Memorandumu isə bərpa olunan enerjinin və "yaşıl hidrogen" in istehsalı - ticarəti, birgə təşəbbüs və layihələr üzrə əməkdaşlığı təşviq edir. Sənədə əsasən, bərpa olunan enerji sahəsinə qarşılıqlı investisiya, yeni "yaşıl texnologiya"ların tətbiqi, karbon tutma, utilizasiya və saxlama, elektromobillik, enerji saxlanıcı və "yaşıl maliyyə"ləşdirmə istiqamətlərində əməkdaşlıq ediləcək.

Gənc əfqanlar İran üzərindən niyə Azərbaycana keçmək istədilər - ilginclik açıqlamalar

Hüquqşünas: "Ölkədən qaçan əfqanlar üçün hər yer cənnət kimi görünür"

Azərbaycanın quru sərhədləri hazırda qapalıdır. Dövlət rəhbərliyi bunun xarici - quru yolla sərhəddən gələ biləcək təhlükələrlə əlaqəli olduğunu bəyan edib.

Sərhədlərimizdən qanunsuz yolla ölkəmizə soxulmaq istəyənlər hər zaman mövcud olub. Xüsusilə İran vətəndaşlarının mütəmadi qanunsuz cəhdlərinin şahidi oluruq.

Maraqlıdır ki, artıq İran üzərindən üçüncü ölkələrin vətəndaşları da Azərbaycana keçməyə cəhdlər göstərirlər.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Mətbuat xidmətindən məlumat verilib ki, sentyabrın 21-də saat 15:17-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının "Lənkəran" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində sərhəd naryadının sayıqlığı nəticəsində İrandan Azərbaycan istiqamətində dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərən Əfqanıstan vətəndaşları 2002-ci il təvəllüdlü Mədəni Məhəmmədşahil Cavad, 2003-cü il təvəllüdlü Məhəmmədi Əlirza Məhəmmədşahin, 2004-cü il təvəllüdlü Rəzayə Əzizulla Məhəmmədşahin və 2006-cı il təvəllüdlü Məhəmmədi Mehdi Zaher saxlanılıb.

Fakt üzrə əməliyyat-istin-
taq tədbirləri davam etdirilir.

18-20 yaşlı gənclərin bu marşrutla ölkəmizə gəlməsi maraqlıdır. Onları bura gətirən səbəblər nədir? Məqsəd nədir?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Əfqanıstan hazırda həyat səviyyəsinə görə dünyada sonuncu yerləri tutur. Ona görə də əfqanlar daha yaxşı yaşayış xəyalı ilə qonşu ölkələrə, həmçinin Azərbaycana üz tuturlar: "Ötən il Cəlilabad Rəy Məhkəməsinin üç Əfqanıstan vətəndaşının məhkəməsi oldu.

Onlardan biri, 19 yaşlı Feyyaz məhkəmədə de-
mişdi ki, təxminən 6 ay əvvəl Əfqanıstandan İrana qaçaq yolla gəlib, Tehran-

da işləyib yaşamağa başlamışdı. Amma sənədləri qaydasında olmadığına görə onu ölkəsinə deportasiya edəcəkdilər. O isə qayıtmaq istəmirdi. Bu üz-
dən Azərbaycana keçmək qərarına gəlib.

O da məhkəmədə bildirib ki, Azərbaycana qaçaq yolla keçmək üçün 1800 manat pul istəyiblər, verməyə razılışıb.

Ümumiyyətlə, hər üç Əfqanıstan vətəndaşı məhkəmədə ifadə verərkən onları Azərbaycan sərhədinə gətirən və keçirən iranlılar, avtomobil haqda eyni fikirləri səsləndirib. Onlar bildirib ki, həmin şəxslər, sadəcə, sərhədi keçirməyə söz veriblər. Sərhədi keçəndən

sonra özləri Bakıya gedib çıxmalydılar: "Ondan sonrasını özümüz həll etməliydik. Onların işi bizi ancaq sərhəddən keçirmək idi" demişdi əfqanlar.

Onlar peşman olduqlarını vurğulayıblar və məhkəmədən yüngül cəza verilməsini istəyiblər.

Cəlilabad Rayon Məhkəməsinin hakimi Qalib Paşayevin çıxardığı hökmə əsasən, əfqanların hər biri 1 il azadlıqdan məhrum edilmişdi. Əfqanları ölkələrindən didərgin salan oradakı yaşam şərtləri, işsizlik, hərc-mərclikdir. Ölkədən qaçan əfqanlar üçün hər yer cənnət kimi görünür".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

yerləşdi? - təsirli anlar

Rayon sakini: "Gedib orada möhkəm səslə qışqırmaq istəyirəm, bəlkə səsim oradakı ruhları oyada..."

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramına əsasən, yenidən qurulan Cəbrayıl şəhərinə, respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, pioner düşərgəsi, yarımçıq tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət ilk köç karvanı Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundan yola salınıb. İlk olaraq Cəbrayıl şəhərinə 36 ailə- 117 nəfər köçürülüb.

Keçmiş məcburi köçkünlər doğma yurda qayıdış yolunda duyğularını jurnalistlərlə bölüşüblər. **Tünzalə Bəhramova** deyib ki, ən böyük arzusu Cəbrayıl getmək, doğmalarının məzarını ziyarət etməkdir: "Cəbrayıl köçəcəyimiz deyildiyi gündən gözümüzə yuxu getmir. 30 illik məcburi köçkün həyatımızı Xırdalanda yaşamışdıq. Çox çətinliklərimiz olsa da, şükürlər olsun ki, o günlərimiz geridə qaldı. Çox həyəcanlıyıq, bilmirik ağlayaçaq yoxsa gülək... Cəbrayıl işğaldan azad edildikdən sonra oraya getməmişik, orada olmamışıq. Həyəcanla oraya çatacağımız anı gözləyirik. Gedib orada möhkəm səslə qışqırmaq istəyirəm, bəlkə səsim oradakı ruhları oyada. Ən böyük arzum da məhz Cəbrayıl qalan doğmalarımızın, atamın məzarını ziyarət etməkdir. Bu günləri bizə yaşatdığı üçün Ali Baş Komandanımıza, müzəffər Ordumuza minnətdarım. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərimizə cansağlığı versin!"

Qeyd edək ki, Cəbrayıl şəhəri artıq köç prosesi reallaşan 9-cu təyinat ünvanıdır. Şəhərin mərkəzində yaşayış kompleksi salınıb. Kompleksdə 4-5 mərtəbəli olmaqla, 33 yaşayış binası tikilib. Bu binalarda 712 mənzil var. Mənzillərdən səkkizə bəşə, 136-sı ikiotaqlı, 8-i

iki-üç otaqdan ibarət studiya tipli, 392-si üçotaqlı, 168-i isə dördotaqlıdır. Tikinti işləri Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi tərəfindən icra edilib. İnşaat işləri başa çatdıqdan sonra binalarda 2158 keçmiş məcburi köçkünün məskunlaşdırılması planlaşdırılır.

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi (İITKM) "İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası ilə bağlı bu ilin I yarısı üzrə monitorinq və qiymətləndirmə prosesini yerinə yetirib. İITKM-dən mətbuata verilən məlumata görə, Dövlət Proqramının tədbirlər planı çərçivəsində "Ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışın və dövlət idarəetməsinin təşkili" prioriteti üzrə 28 min hektara yaxın ərazi minalardan və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənib. Laçın dövlət sərhədinin buraxılış məntəqəsində "Laçın" gömrük postu qurulub. Mərkəzin icraçı direktorunun müşaviri Təranə Salıfova bildirib ki, hesabat dövründə əhalinin geri qayıdışının təmin edilməsi məqsədilə 767 ailə olmaqla, 2 904 nəfər Şuşa, Füzuli və Laçın şəhərləri,

Laçın rayonunun Zabux və Sus kəndlərinə köçürülüb. İşğaldan azad edilmiş ərazilər üzrə ümumilikdə 612 nəfər işlə təmin edilib.

Ərazilərin yüksək gərginlikli elektrik enerjisi ilə təchizatı üçün 72,2 kilometr 110 kVt-lıq, 262 kilometr 330 kVt-lıq uzunluqda elektrik veriliş xətləri çəkilib. Telekommunikasiya və poçt xidmətləri infrastrukturunun qurulması məqsədilə 2 yaşayış məntəqəsində, inzibati binada poçt xidmətləri yenidən təşkil edilib. 1 ədəd radio-televiziya yayımı stansiyasının fəaliyyəti təmin edilib. Mobil telekommunikasiya xidmətlərinin təşkili üzrə 11 yeni baza stansiyası quraşdırılıb. 5 km uzunluğunda dəmir yolu xəttinin çəkilişi başa çatdırılıb.

Respublika və yerli əhəmiyyətli avtomobil yollarının tikintisi və yenidən qurulması istiqamətində Kəlbəcər və Laçın rayonları ərazisində yol infrastrukturunun, Ağdam şəhərinin daxili yollarının, Xudafərin-Qubadlı-Laçın, Əhməd-bəyli-Füzuli-Şuşa, Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd, Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu və Şuşa-Laçın avtomobil

yollarının tikintisi davam etdirilib. Hesabat dövründə Füzuli, Zəngilan və Laçın Beynəlxalq Hava Limanları üçün müvafiq kodlar əldə olunub. Füzuli və Zəngilan hava limanlarında uçuşların təşkili təmin edilib.

Geri qayıdacaq əhali üçün bank, sığorta və maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanını genişləndirmək məqsədilə regionda fəaliyyət göstərən bank filiallarının sayı ümumilikdə 2-yə çatdırılıb (Laçın şəhəri və Zəngilan rayonunda olmaqla). Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları üzrə azad edilmiş ərazilərdə banklar və Azərpoçt tərəfindən quraşdırılmış POS-terminalların sayı 611 ədəd təşkil edib.

Sahibkarlıq fəaliyyəti üçün əlverişli mexanizmlərin yaradılması istiqamətində regionlarda fəaliyyət göstərən sənaye parklarında 11 müəssisə rezident, 1 müəssisə isə qeyri-rezident kimi qeydiyyatdan alınıb. Emal sənayesi və xidmət infrastrukturu

turnun inkişaf etdirilməsi istiqamətində ümumilikdə 170 layihə üzrə rezidentlərin fəaliyyəti təmin edilib. 3 savadlı kodlar əldə olunub. Füzuli və Zəngilan hava limanlarında uçuşların təşkili təmin edilib. Azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən 12 növ kənd təsərrüfatı məhsulunun istehsalçısına dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına əkin subsidiyası ödənilib.

Dövlət Proqramının hesabat dövrü üzrə monitorinqi ölkə Prezidentinin 2021-ci il 6 mart tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət proqramlarının tərtibi, icrası, monitorinqi və qiymətləndirilməsi Qaydası" tələblərinə uyğun olaraq, icraçı orqanlar (qurumlar) ilə yaxından müzakirələr aparılmaqla elektron portal vasitəsilə (<https://boyukqayidish.gov.az>) şəffaflıq, hesabatlılıq və səmərəlilik prinsipləri əsasında həyata keçirilib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bu gün - sentyabrın 27-si Azərbaycan xalqının Vətən savaşına başlamasının 4-cü il-dönümüdür. 27 sentyabr 2020-ci il - Azərbaycan tarixində xüsusi bir gündür. Bölgədə, bütövlükdə Türk dünyasında yeni reallıqların əsası məhz bu gün qoyuldu. Həmin gün Ermənistanın bütün cəbhə boyunca təxribatlarma cavab olaraq Azərbaycan Ordusu əks-hücumla başladı...

Bu gün canlarını Qarabağ və ərazi bütövlüyümüz uğrunda qurban vermiş şəhidlərimizin, eləcə də 2-ci Qarabağ müharibəsində canlarını fəda etmiş qəhrəman Vətən övladlarının anım günüdür. 27 sentyabr Anım Günündə saat 12:00-da ölkə ərazisində torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla anılacaq. Şəhidlərimizin məzarları ziyarət olunacaq.

Sentyabrın 27-dən başlayan və böyük Zəfərə aparan, həqiqi mənada bölgənin taleyini dəyişən möhtəşəm 44 gün tarixə "qızıl hərflər"lə yazıldı. Yəni məhz şəhidlərimiz, qazilərimiz, veteranlarımız hesabına və təbii ki, Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə ermənilərin mifik "məğlublənməz ordusu" qısa zamanda darmadağın edildi, cəmi ay yarım ərzində düşməni kapitulyasiya sənədini imzalamalı oldu. Ağlasığmaz dərəcədə qısa bir müddətdə əldə edilən bu tarixi qələbə, ilk növbədə, Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin siyasi iradəsi və müzəffər Azərbaycan Ordusunun şücaəti ilə qazanıldı. Bu qələbə həm də Azərbaycan xalqının 30 il əvvəl əzilmiş qürurunu, əzmini geri qaytar-mış oldu.

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, dörd il bundan öncə Ermənistan Silahlı Qüvvələri və separatçı quldur rejimin silahlı dəstələri təkcə bizim hərbi obyektləri deyil, xüsusi olaraq mülki yaşayış məntəqələrini ağır çaplı silahlarla atəşə tutduqdan sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələri cavab zərbəsi olaraq düşməne qarşı Vətən müharibəsinə başladı: "Bu Vətən müharibəsində müzəffər Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında yenilməz ordumuz və dəmir yumruğa çevrilmiş xalqımız böyük əzmkarlıq hesabına tarixi qələbəyə imza atdı. Bizim qələbəyə nail olacağımız 27 sentyabrdan görünürdü. Çünki ordumuz və xalqımız, hər kəs Vətən uğrunda savaşa qalxmışdı. 27 sentyabrdan başlayan müharibədə elə bir gün olmadı ki, Azərbaycan Ordusu irəli getməsin. Hər gün yaşayış məntəqələrimiz düşməni işğalından azad edilirdi, hər gün yeni qələbələrə imza atılırdı. Dünyada ikinci buna bənzər müharibə olmayıb ki, bir ordu müharibə boyunca yalnız və yalnız irəli getsin, bir dəfə də olsun geriye çəkilməsi baş verməsin. Azərbaycan Ordusu bunu bacardı, rekordla imza atdı, yeni reallıqlar yaradı, bütün dünyanı heyretə gətirməyi bacardı. Bütün dünya Azərbaycan dövlətinin, ordusunun, xalqının mübarizə əzmindən heyratə gəlmişdi. Düşmənin 30 il ərzində yaratdığı bezi yerlərdə hətta 7 qatlıq olan istehkamları darmadağın etdi, dağlara dırmaşaraq əlbəyaxa

Əsrə bərabər gün - 27 sentyabrda başlayan yeni tarix

Bölgənin taleyini dəyişən möhtəşəm 44 gün dünya tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı - Anım Günü...

döyüşlə Şuşanı azad etdi. Azərbaycan Ordusu sözün həqiqi mənasında qəhrəmanlıq nümunəsi ortaya qoydu, əsgərlərimiz, zabitlərimiz gözünü qırpmadan ölümə getməyə hazır olduqlarını nümayiş etdirdilər. Düşməni Azərbaycan Ordusunun bu əzmkarlığının qarşısında duruş gətirə bilmədi və gətirə bilmədi. Azərbaycan Ordusu 44 gün ərzində Ermənistan ordusunu məhv etdi, "yenilməz erməni ordusu" mifi-

tiq müddətdə təxribatlar, soyqırımlar planlaşdırılmış və həyata keçirilmişdi. 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlanan Vətən müharibəsində qələbəmiz Ermənistan ordusunun, separatçı silahlı dəstələrin bel sütünunu elə qırdı ki, onlar özələrinə gələ bilmədilər. Və 27 sentyabrdan başlanan qələbə üç il sonra 2023-cü ilin 19 sentyabrında ordumuzun 23 saatlıq antiterror tədbiri ilə məntiqi nəticəsinə çatdı, Azər-

baycan sülh müqaviləsi imzalamağa hazır olduğunu dəfələrlə bəyan edib və bu gün sülh müqaviləsi imzalamağa hazır olduğunu bəyan edirik. Ancaq Ermənistan yarımcıq sülh müqaviləsi imzalamağa hazır olduğunu bəyan edir. 4 il ərzində yaşadığı məğlubiyyətlər silsiləsindən Ermənistan dərslər götürmək istəmir. Azərbaycan dövlətinin

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin necə böyük siyasi lider, Ali Baş Komandan olduğunu dünya bir daha görmüş oldu. Dünya koronavirus pandemiyası ilə mübarizə aparanda Azərbaycan həm bu qorxunc pandemiya qarşı, həm də daha iyirnc virus olan erməni işğalına, erməni terroruna qarşı savaş həyata keçirirdi. Bu savaş dünya hər tarixində bənzəri olmayan müharibə oldu, torpaqlarımız azad edildi. 2020-ci ilin 27 sentyabrından bu günə qədər keçən 4 il nəzər saldıqda görürük ki, bu dörd ildə dünyada Azərbaycan qədr böyük, nəhəng qələbələrə imza atan ikinci dövlət yoxdur. Bu 4 ildə Azərbaycan dünyanın ən nəhəng dövlətlərinin belə təsəvvür edə bilmədiyi, inana bilmədiyi qələbələrə nail ola bildi. Vətən müharibəsinin ilk günündən başlanan zəfər yürüşü, qələbələr seriası 2023-cü ilin sentyabrında bütün ərazimizdə

dirdi ki, hərbi eskalasiya 2020-ci ilin iyulunda Tovuzda Ermənistanın hərbi hücumu ilə başlamışdı. Həmin döyüşlər nəticəsində Azərbaycan Ordusunun generalı və bir qrup yüksək rütbəli zabitlərimiz şəhid oldu: "Bu hadisə 30 ilə yaxın idi dolmağa olan bardağın daşması üçün son damlalar rolunu oynadı - Azərbaycan xalqı küçələrə, meydanlara axışaraq "Yətər artıq, Ermənistanı birdəfəlik yerində oturtmalıyıq!" şüarını bütün dünyaya hayqırdı. Artıq o zaman göründü ki, Azərbaycan xalqı Vətən uğrunda savaş tam hazırdır. Eləcə də dövlətimizin, ordumuzun hazır olduğu bəlli idi. Ermənistanın təxribatları davam edirdi. 27 sentyabrda isə Ermənistan işğal olunmuş ərazilərimiz istisqamətindən genişmiqyaslı təxribatlara başladı. Azərbaycan dövləti, Ali Baş Komandan ordumuza döyüş əmri verdi. 30 ilə yaxın gözəldiyimiz Vətən savaşına başladı. Azərbaycan Ordusu, dövləti, xalqı, Ali Baş Komandanın tarix yazdığı günlər start götürdü. Bu tandem elə bir nəhəng tarix yazdı ki, dünya heyratə gəlmişdi. Azərbaycan Ordusu 21-ci əsrin ən müasir müharibəsinə icra etdi. Həmin döyüşlər dünya hər tarixinə qızıl hərflərlə düşdü. Dünya PUA-larla, dronlarla aparılan müasir müharibəyə 44 gün ərzində şahidlik etdi. Bu savaş torpaqlarımızın azad edilməsinə gətirib çıxarmalı idi, elə də oldu. 44 günlük müharibədə Azərbaycan Ordusunun dünyanın güclü ordularından biri olduğunu dünya qəbul etdi. O zamandan bəri dünyanın bir çox dövlətlərində hərbi məktəblərdə, təlimlərdə Azərbaycan Ordusunun 44 günlük müharibədə nümayiş etdirdiyi taktika nümunə kimi göstərilir, onlardan istifadə edilir. Bu müharibə, bu qələbə Azərbaycan dövlətinin, xalqının dünyadakı yerini önəmli dərəcədə dəyişdi. Həmçinin xalqımızda, ordumuzda özünəinamı daha da artırdı. Müharibənin başlanmasından 4 il keçir. Bu müddətdə ordumuz daha da gücləndi, arsenalında müasir silahların sayı çoxaldı, xüsusi təyinatlı komanda briqadalarının sayı artırıldı, 27 sentyabrda başlanan Vətən savaşında qələbəmiz 2023-cü ilin sentyabrında Xankəndinin, Ağdərənin, Xocalının, Əsgəranın, erməni separatçı rejiminin işğalında olan digər ərazilərimizin azad olunması, suverenliyimizin bu ərazilərimizdə də təmin olunmasına gətirib çıxardı. Arxada qoyduğumuz bu 4 il Azərbaycan adlı məmləkətin tarixində misli görünməmiş qələbələr dövrü kimi tarixə düşdü. Bu dörd ildə Azərbaycan azad etdiyi şəhərlərimizin, kəndlərimizin bərpası, yenidən qurulması istisqamətində nəliyyətlərə imza atıb. Böyük qayıdış prosesi başlayıb və bu gün də davam edir. Bu böyük tarixi qələbələri bizə nəsihət edən şəhidlərimizə Allah rəhmət eləsin qazilərimizə, Ali Baş Komandanımıza cansağlığı versin".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

ni məhv etdi. Azərbaycan Ordusu 21-ci əsrin müasir müharibəsinə apardı. Dünyanın göz- ləri qarşısında dünya hər tarixinə yeni möhtəşəm, bənzəri olmayan səhifə yazıldı. Təsədüfi deyil ki, bugünlərdə məlum oldu ki, İsveçrə dövləti özünün silahlı qüvvələrinin formalaşdırılması prosesində Azərbaycan modelinə əsaslanmağı niyyət edib. Xüsusilə də Şuşanın azad olunmasında Azərbaycan xüsusi təyinatlı qüvvələrinin göstərdiyi qəhrəmanlığın arasıdırılması və İsveçrə ordusunda tətbiqi ilə bağlı artıq qərarlar qəbul edilib.

Cənab Prezidentimizin də qeyd etdiyi kimi, biz tarixi qələbəyə güclü siyasi iradə, peşəkarlıq, vətənpərvərlik və milli ruhda tərbiyə almış gənclər sayəsində nail olduq. Prezident qələbənin düsturunun məhz bu olduğunu ötən həftə Xankəndində Qarabağ Universitetində çıxışında bəyan etdi. Bəli, məhz Xankəndində çıxışı zamanı. Xankəndindəki terrorçu erməni separatçı rejim 30 ildən artıq müddətdə orada kök atmışdı, Azərbaycana qarşı

baycan öz ərazisində separatizmi diz çökdürdü, Xankəndi başda olmaqla, terrorçu rejimin işğalı altında olan ərazilərimizdə suverenliyimiz təmin olundu. Bu gün Xankəndidə Qarabağ Universiteti fəaliyyət göstərir, azərbaycanlı tələbələr orada təhsil alır, Azərbaycan dövlətinin lideri onlarla görüşür və oradan mesajlarını çatdırır. Bu gün Xankəndində və azad edilmiş digər şəhərlərimizdə, kəndlərimizdə quruculuq işləri həyata keçirilir".

Deputat qeyd etdi ki, 27 sentyabrdan başlanan zəfər tariximizin qızıl səhifələri 4 ildə yazılıb və bu gün də yazılır: "Azərbaycan 27 sentyabr 2020-ci ildən bu günə qədər tarixinin ən nəhəng qələbələrinə imza atmaqda davam edib. Bu günləri hər bir Azərbaycan vətəndaşı, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar, Türk dünyası böyük qürur hissi ilə qeyd edirik. Biz xoşbəxtlik ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və dövlət suverenliyi tam qəti, əbədi təmin edilib. Biz eyni zamanda qarşı tərəfə sülh təklifi etmişik. Sülh müqaviləsinin la-yihəsini təqdim etmişik. Azər-

isə mövqeyi, prinsipiallığı dəyişməzdir. Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından imtina etməlidir və bunu konstitusiyasında dəyişiklik etməklə təsdiqləməlidir, Minsk Qrupu buraxılmalıdır və Ermənistan revansizmə son qoyulmalıdır. Həç bir yarımcıq sülhdən söhbət gedə bilməz. Əks təqdirdə, hadisələr ən mürekkəb ssenari üzrə inkişaf edə bilər. Ermənistan arxada qoyduğumuz 4 ildəki hadisələrdən nəticə çıxarmalıdır".

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov isə bildirdi ki, 27 sentyabr Azərbaycan Ordusunun dünyanı heyretə gətirdiyi günlərin, böyük qələbələrimizin başlanğıcı idi. Həmin günlərdə qəhrəman Azərbaycan Ordusunun əsgərləri, zabitləri hər qarış Vətən torpağını azad etmək uğrunda canını, qanını qurban verməyi özünə şərəf bildirdi: "Şəhidlərimiz, qazilərimiz, ordumuz Azərbaycan xalqının şərəfini ucaltdı, dövlətimizə dünyada böyük hörmət gətirdi. Azərbaycan xalqının necə böyük xalq olduğu o günlərdə bir daha dünyaya sübut edildi.

suverenliyimizin bərpası ilə nəticələndi. Azərbaycan özünün və bölgənin taleyini dəyişdi, yeni reallıqlar meydana gətirdi. Azərbaycan 30 ilə yaxın işğalda olmuş və darmadağın edilmiş rayonlarını da bu dörd ildə yenidən qurmağa başladı. Bu istisqamətdə də böyük məsafə qət etməyi bacardı. Müharibə bitər-bitməz Azərbaycan dövləti işğaldan azad olunan ərazilərdə sürətli quruculuq işləri, infrastrukturaların qurulması işinə başladı və bu gün həmin ərazilərimizdə əsl sahibləri yaşayırlar, qayıdış prosesi davam edir. Ərazilər minalardan təmizləndikcə və infrastrukturalar qurulduqca, torpaqların əsl sakinləri o bölgələrə səfər edir, otuz illik həsrətlərinə son qoyurlar.

Əlbəttə ki, qələbələrimiz asan yolla başa gəlmədi. İlk növbədə Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, nur içində uyunurlar. Şəhidlərimizin qanı, canı, qazilərimizin sağlamlıqları hesabına, bütün insanların fədakarlığı, Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti hesabına bu zəfəri qazana bildik".

Herbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov isə bil-

Sentyabrın 26-da iqtisadi məsələlərə həsr olunmuş müşavirə keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev müşavirədə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev çıxışında deyib:

- Bugünkü müşavirədə biz iqtisadi məsələləri müzakirə edəcəyik. İlin sonuna cəmi üç ay vaxt qalır. İlin sonuna qədər görülməli işlər haqqında da fikir mübadiləsi aparılacaq.

Bütövlükdə deməliyəm ki, ilin əvvəlindən iqtisadi inkişaf gözlənilən səviyyədədir. İlin əvvəlində mən bu ilin iqtisadi sahədə uğurlu olub-olmaması haqqında danışanda qeyd etmişdim ki, tam əminəm, bu il iqtisadiyyatımız üçün uğurlu olacaq. İlin əvvəlindən əldə edilmiş nəticələr və iqtisadi göstəricilər mənim sözlərimi təsdiqləyir. İqtisadi artım 4,3 faiz təşkil edib. Bugünkü dünyada gedən prosesləri təhlil edərkən və ümumiyyətlə, geosiyasi vəziyyətə nəzər saldıqda deyə bilərəm ki, bu, çox müsbət göstəricidir. İqtisadi inkişaf templəri inkişaf etmiş bir çox ölkələrdə olan iqtisadi inkişaf templərini üstələyir. Xüsusi əhəmiyyət daşıyan məqam ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektorumuz 7 faiz artmışdır. Bu da onu göstərir ki, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi istiqamətində atılmış addımlar və düşünülmüş islahatlar siyasəti öz bəhrəsini verməkdədir.

Onu da bildirməliyəm ki, son illər ərzində xarici neft şirkətləri tərəfindən həyata keçirilən layihələrdə neftin hasilatı ildən-ilə azalırdı və bu da təbii olaraq bizim ümumi iqtisadi inkişaf templərimizə mənfi təsir göstərirdi və biz bu tənəzzülü qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə tənzimləyirdik. Ancaq neft hasilatında buraxılmış nöqsanlar xarici neft şirkətləri ilə aparılan danışıqlar nəticəsində onların diqqətinə çatdırılmış və onlardan tələb edilmişdir ki, bu nöqsanlar aradan qaldırılsın, neft hasilatının sabitliyi təmin edilsin. Son aylar ərzində bu istiqamətdə çox fəal iş aparılırdı. Bu işin nəticəsi olaraq əsaslı ümidlər yaranmışdır ki, daha bundan sonra heç bir əsası olmadan neft hasilatında tənəzzül olmayacaq.

"Neft-qaz sahəsində templər müsbət olacaq" - Prezident iqtisadi müşavirə keçirdi

"Biz öz resurslarımıza arxalanaraq güclü iqtisadiyyat qurmuşuq, müstəqil iqtisadiyyat qurmuşuq, heç kimdən asılı deyilik"

nəzzül olmayacaq. Təbii olaraq hökumət qurumları və Dövlət Neft Şirkəti bu işlərin gələcək gedişatına da daim diqqət yetirəcək. Beləliklə, bizim iqtisadi inkişaf templərimizi geriye çəkən əsas amil ümid edirəm ki, aradan qaldırılacaq və gələn il sabit neft hasilatı təmin edilməlidir. Nəzərə alsaq ki, hazırda biz neft-qaz sektorunda bir neçə yeni layihə üzərində işləyirik və o layihələrin işlənməsi nəticəsində yeni hasilat proqnozlarımız var. Yəqin gələn il biz hamımız onu görəyik ki, yeni layihələrdən, yeni yataqlardan daha böyük həcmdə təbii qaz və neft kondensatı hasil edilir. Hesab edirəm ki, neft-qaz sahəsində templər müsbət olacaqdır.

Ancaq təbii olaraq, bizim əsas hədəfimiz iqtisadiyyatımızı bundan sonra daha da şaxələndirmək və dayanıqlı inkişaf modelini təkmilləşdirməkdir. İnflyasiya ilin əvvəlindən cəmi 1 faizdən bir qədər çox olmuşdur. Bu da çox müsbət göstəricidir. Mən artıq bəyan etdim ki, gələn il minimum əməkhaqqı və minimum pensiya artırılacaq, baxmayaraq ki, inflyasiya çox aşağı səviyyədədir, baxmayaraq ki, ölkə qarşısında duran vəzifələr böyük maliyyə vəsaiti tələb edir, ilk növbədə, hərbi, hərbi sənaye kompleksinin inkişafı, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə bağlı. Bütün bunlara baxmayaraq, biz həssas təbəqə sayılan vətəndaşlarımızın da rifah halı

nın yaxşılaşdırılması üçün əli-mizdən gələni edirik. Bu yaxınlarda Azərbaycan Milli Məclisində etdiyim çıxışda bütün o rəqəmlər diqqətə çatdırılmışdır. Təkrar etmək istəmirəm, son beş il ərzində Azərbaycanda nə qədər böyük sosial islahatlar paketi reallaşdırıldı.

Yeni bütün bu məsələlər tam əminliklə deməyə əsas yaradır ki, iqtisadi inkişaf templəri həm bu ilin sonuna qədər saxlanılacaq, həm də, nəzərə alsaq ki, indi gələn ilin büdcəsi müzakirə olunur və büdcənin parametrləri də daha genişmiqyaslı olacaq, - gələn il də iqtisadi inkişaf templəri lazımi səviyyədə olacaq.

Xarici sərmayələrin cəlb olunması üçün, xüsusilə qey-

ri-neft sektoruna cəlb edilməsi üçün bir çox təşviq layihələri həyata keçirilir. Azərbaycanda hökm sürən sabitlik və proqnozlaşdırılan vəziyyət, eyni zamanda Azərbaycan dövlətinin güclənməsi, ərazi bütövlüyümüzün, suverenliyimizin tam bərpa edilməsi xarici investorların bizə olan münasibətini təbii olaraq daha da yaxşılaşdırıb. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda çox müsbət sərmayə iqlimi uzun illərdir davam edir, hökm sürür. İnvestisiyaların adambaşına düşən həcminə görə Azərbaycan qabaqcıl ölkələr sırasındadır. Son illər ərzində və xüsusilə antiterror əməliyyatından sonra dövlət suverenliyimizin tam bərpa edilməsi təbii olaraq bütün investorlara ciddi müsbət signal göndər-

duğum vəzifə artıq uğurla yerinə yetirilir. Xarici borcun ümumi daxili məhsula nisbətində Azərbaycan dünya miqyasında qabaqcıl ölkələr sırasındadır. Bu, cəmi 7,5 faizdir və bu, bizə imkan verir ki, gələcəkdə daha az vəsaiti xarici borcun qaytarılmasına sərf edək. Bu gün onu da biz müzakirə edəcəyik, baxırıq, bəlkə də bəzi borcları vaxtından əvvəl ödəmək də faydalı ola bilər. Halbuki mən bunu artıq bir neçə dəfə demişəm ki, istəsək, biz bir gün ərzində bütün borcu sıfırlaya bilərik. Hər halda, bu məsələni müzakirə etmək üçün bu gün, əlbəttə ki, fikir mübadiləsi aparılacaqdır.

Gələn ilin əsas xərcləri artıq müəyyən edilib. Mənim Milli Məclisdəki çıxışında əsas prioritetlər açıq-aydın

göstərilib. İlk növbədə, ölkəmizin hərbi potensialının gücləndirilməsi, təhlükəsizliyin təmin edilməsi, dövlət sərhədlərinin qorunması, hərbi sənaye kompleksinin inkişafı, təhsil xərcləri, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası və digər layihələr. Həm sosialyönümlü layihələr, sosial infrastrukturla bağlı olan layihələr, həm də ümumi infrastrukturla bağlı olan layihələr - bütün bunlar bizim Dövlət İnvestisiya Proqramında öz əksini tapacaq. Bu barədə də danışacağıq. Elə etməliyik ki, biz gələn il imkan daxilində bütün əsas vəzifələri icra edək. Şübhə etmirəm ki, belə də olacaq. Artıq Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modeli dünyada özünü təsdiqləyib. Biz öz resurslarımıza arxalanaraq güclü iqtisadiyyat qurmuşuq, müstəqil iqtisadiyyat qurmuşuq, heç kimdən asılı deyilik. İqtisadi müstəqillik təbii olaraq bizə bəynəlxalq müstəvidə böyük imkanlar qazandırır ki, Azərbaycan uğurla, inamla, şəərəflə, ləyaqətlə müstəqil xarici siyasət apara bilsin. Necə ki, aparmışıq və aparacağıq.

Bu gün biz bir çox digər məsələləri müzakirə edəcəyik. Əminəm ki, müzakirə və əldə edilmiş nəticələr, qəbul ediləcək qərarlar bizim iqtisadi inkişafımızı daha da sürətləndirəcəkdir.

Prezidentin çıxışından sonra gələcək iqtisadi inkişaf-la bağlı müzakirələr olub.

Sülh danışıqları nəticəsiz qaldıqca, proses uzandıqca Ermənistanın yeni xülyaları, əsassız iddiaları ortaya çıxır. Bu isə faktiki olaraq sülhə dair ümidləri azaldır.

Görünən budur ki, Ermənistan sülhə yox, yeni siyasi təxribatlara meyillidir və onun sülh müqaviləsindən yayınmasının tək səbəbi də elə budur.

“Ermənistanın Azərbaycana torpaq kompensasiyası gündəmə gələ bilər”.

Bunu **sabiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov** deyib. (APA)

O deyib ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında hazırda sülhlə bağlı çərçivə prinsiplər sazişi ilə əlaqədar danışıqlar aparılır: “Daha sonra konkret mövzularda danışıqlar davam etdiriləcək. Çünki məlumdur ki, delimitasiya və demarkasiya prosesinin yekun mərhələsində sərhəd, kommunikasiya mövzusu tam şəkildə həllini tapa bilər. Bunun ardınca isə humanitar məsələlər aktual mövzuya çevrilir. Humanitar mövzuda müxtəlif məsələlər öz həllini tapmalıdır. Bunlardan birincisi siyasi məsuliyyətdir. Yəni münaqişə baş verib və burada siyasi məsuliyyəti kim daşıyır, bu, mütləq çərçivə sazişdə əksini tapmalıdır. Ona görə ki, Ermənistan dövlət olaraq Azərbaycana qarşı rəsmən ərazi iddiaları irəli sürüb, torpaqlarımızı işğal edib, ərazimizdə etnik təmizləmə aparılıb, dağıntılara yol verilib, dövlətimizə, insanlarımızı ziyan dəyib. Danışıqlar yolu ilə Ermənistan dövlət olaraq öz məsuliyyətini qəbul edərək Azərbaycana təzminat verə bilər. Məsələn, Almaniya faşizmə görə məsuliyyəti üzərinə götürüb, dövlət olaraq müxtəlif dövlətlərə, insanlara təzminat ödəyib. Təzminat ödənişi prosesi yaxın vaxtlara qədər davam edib”.

Sabiq xarici işlər naziri qeyd edib ki, əgər Ermənistan danışıqlar yolu ilə təzminat ödəməyi qəbul etməsə, Azərbaycan dövlət olaraq Ermənistanı beynəlxalq məhkəməyə verə bilər: “Eyni zamanda Azərbaycan vətəndaşlarının da hüquqları var ki, işğal nəticəsində onlara dəymiş ziyanlarla bağlı müxtəlif məhkəmə instansiyalarına müraciət etsinlər. Beləliklə də bunu sübut edərək Ermənistan dövlətindən dəymiş ziyanın ödənilməsinə tələb etsinlər”.

Bəs Ermənistanın təzminatı ərazi kompensasiyası formasında ola bilərmi?

Tofiq Zülfüqarov nəzərə çatdırıb ki, əgər birbaşa danışıqlar olarsa, ərazi kompensasiyası da daxil olmaqla, müxtəlif qərarlar qəbul oluna bilər: “Təzminat məsələsi beynəlxalq məhkəmələr vasitəsilə həllini tapacaqsas, digər variantlar mümkün olmayacaqdı. Yəni beynəlxalq məhkəmələr yalnız hansısa məbləğdə təzminatla bağlı qərar qəbul edə bilər. Əgər təzminat məbləğinin ödənişi mümkün olmayacaqsas, ikinci mərhələdə Ermənistan müxtəlif variantları təklif edə bilər.

Ermənistan təzminatı torpaq kompensasiyası ilə ödəyəcək? - sabiq nazirdən açıqlama

“Azərbaycan hökumətinin Ermənistana qarşı qaldırdığı təzminat tələbi beynəlxalq məhkəmə tərəfindən öz təsdiqini taparsa...”

Başqa sözlə, Ermənistan görə ki, tələb olunan təzminat məbləği böyükdür, danışıqlar vasitəsilə torpaq kompensasiyası gündəmə gələ bilər. Beynəlxalq təcrübədə ərazi məsələsi ilə əlaqədar danışıqlar olub. Məsələn, Uzaq Şərqdə dənizə çıxış əldə etmək istəyən Çin SSRİ-yə hansısa torpaqları dəyişmək təklifi verirdi. Yəni beynəlxalq təcrübədə belə hallar var. Amma öncə bu mövzu gündəmə getirilməlidir”.

Sabiq nazir nəyə işarə etdi? Azərbaycana vurulan milyardlarla ziyanın əvəzində Ermənistan hansı əraziləri kompensasiya kimi verə bilər? Burada söhbət Başkənddən və Mehridən gedə bilərmi?

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov dünya praktikasında olan bu təcrübənin Azərbaycanın da işinə yaraya biləcəyini qeyd etdi: “Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin bağlanması yaxın zamanın məsələsi deyil. Ən azından Ermənistan Konstitusiyası başda olmaqla, milli təhlükəsizliyə və milli müdafiəyə dair bir sıra hüquqi aktlarda Azərbaycan torpaqlarına qarşı iddianın aradan qaldırılmasını təmin etməlidir. Ermənistan artıq bəyan edib ki, bu mövzuya 2027-ci ildən tez qayıda bilməyəcək. Bu da növbəti erməni yalanıdır, heç şübhəsiz Ermənistan 2027-ci ildə də vaxtı uzatmaq üçün yeni bəhanələr tapacaq. Beləliklə, sülh müqaviləsi ən azından 2030-cu ilə qədər olmayacaq. Lakin torpaqlarımızın işğalı dövründə ermənilərin törətdikləri dağıntılara görə ki, tələb olunan təzminat məbləği böyükdür, danışıqlar vasitəsilə torpaq kompensasiyası gündəmə gələ bilər. Beynəlxalq təcrübədə ərazi məsələsi ilə əlaqədar danışıqlar olub. Məsələn, Uzaq Şərqdə dənizə çıxış əldə etmək istəyən Çin SSRİ-yə hansısa torpaqları dəyişmək təklifi verirdi. Yəni beynəlxalq təcrübədə belə hallar var. Amma öncə bu mövzu gündəmə getirilməlidir”.

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramovun sözlərinə görə, 30 illik işğal dövrü ərzində Ermənistan tərəfindən ölkəmizə külli miqdarda ziyan vurulduğu faktıdır və bunu təkcə Azərbaycan deyil, işğaldan azad olunmuş ərazilərə səfər edən beynəlxalq ekspertlər də təsdiqləyir: “Söhbət həm dağıdılmış, viran qoyulmuş infrastrukturadan, yaşayış məskənlərindən, həm talan edilmiş təbii sərvətlərdən, həm də torpaqlarımızın işğal altında qalması səbəbilə sosial-iqtisadi sahəyə vurulan ciddi ziyandan gedir.

Bütün bunlarla bağlı təbii ki, Azərbaycanın beynəlxalq məhkəmələrə müraciət etmək və təzminat tələb etmək hüququ var və bildiyim qədər bu istiqamətdə müəyyən fəaliyyət də həyata keçirilir. Artıq bəzi ərazilərdə beynəlxalq ekspert dəyərləndirilmələri də aparılıb. Beynəlxalq hüququn tələblərinə görə, təcavüzkar, təcavüzə məruz qalmış dövlətə vurduğu zərərin tam həcmində təzminat ödəməlidir.

Bu gün ilkin hesablamalara görə, dəymiş ziyanın dəyəri yüz milyardlarla ölçülür və təbii ki, Ermənistanın belə bir məbləği ödəmək imkanları yoxdur. Rəsmi məlumatlara əsasən, işğal nəticəsində 900 yaşayış məntəqəsi, 150 min ev, 7093 ictimai obyekt, o cümlədən 1107 təhsil müəssisəsi, 855 uşaq bağçası, 521 səhiyyə müəssisəsi, 4 sanatoriya və müalicə müəssisəsi, 927 kitabxana, 706 tarixi abidə, 22 muzey, 100 mindən çox muzey eksponatı, 12 dövlət arxiv və 401 min dövlət arxiv sənədi məhv edilib, qarət və talan olunub.

İşğal dövründə 2000 km uzunluğunda qaz kəməri, 34 qazpaylayıcı qurğu, 76 940 km elektrik xətti, 7586 km su kəməri, 598 rabitə qovşağı, 3052 km rabitə xətti, 28 980 km kabel-kanalizasiya qurğusu və 325,8 km dəmir yolu məhv edilib.

Azərbaycanın işğala məruz qalmış ərazilərində mineral sudoldurma Turşsu və İstisu zavodları, Qarabağ və Ağdam mərmər zavodları, daş karxanaları, məşhur və yüksək keyfiyyətli Ağdam şərab-

ları və digər şərab məhsullarını istehsal edən zavodlar məvcud olub. Bundan əlavə, Azərbaycanın işğala məruz qalmış ərazilərində südçülük, toxuculuq, ayaqqabı fabrikləri, Qarabağ ipək kompleksi və digər müəssisələr fəaliyyət göstərirdi ki, bunların da hamısı məhv edilib.

Mən hələ işğal olunmuş ərazilərdə meşələrin qırılması, qəsdən yanğınların törədilməsi, flora və fauna növlərinin məhv edilməsi, çayların və çay qollarının çirkləndirilməsi, münbit torpaqların məhv edilməsi, təbii sərvətlərin qanunsuz istismarı Azərbaycanın ətraf mühitə uzunmüddətli və bərpa olunmayan ziyan vurulmasından, mədəni irsin, muzey, kitabxana, eksponatlar, tarixi abidələrin məhvindən danışmıram”.

Politoloq onu da qeyd etdi ki, Azərbaycana dəyən bütün ziyanı Ermənistanın ödəmək imkanı yoxdur: “Ermənistan Mərkəzi Bankının məlumatına görə, 2024-cü ilin avqust ayına ölkənin valyuta ehtiyatları cəmi 3,4 milyard dollardır ki, bu məbləğin də bir hissəsi xarici öhdəliklərə bağlıdır.

Odur ki, Azərbaycanın beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq maddi təzminat yerinə torpaq tələb etmək hüququ var. Belə ki, dünya tarixində də baş vermiş müharibələrə sonradan kompensasiya, reparasiya və digər təzminat növləri ilə bağlı müxtəlif təcrübələr olub. Məsələn, 1919-cu ildə Almaniyanın və müttəfiqlərinin məsuliyyətini qeyd edən Versal Sülh Müqaviləsinin tələblərinə görə, 269 mil-

yard qızıl marka - təxminən 100 min ton qızılın ekvivalentində təzminat təyin olunub. İkinci Dünya müharibəsində də Almaniya və müttəfiqlərinin üzərinə reparasiya yükü qoyulub. 1945-ci ildə Yalta Konfransında qəbul edilmiş qərara əsasən, Almaniya SSRİ-yə təxminən 400 min dəmir yolu vaqonu yük, (bunlardan 72 min tikinti materialları), 2885 fabrik avadanlıqları, 96 elektrik stansiyası avadanlıqları, 340 min maşın, 200 min elektrik mühərriki, 1 milyon 335 min baş heyvan, 2,3 milyon ton taxıl, bir milyon ton kartof və tərəvəz, yarım milyon ton yağ və şəkər, 20 milyon litr spirt, 16 ton tütün aparılıb.

Almaniya tərəfindən digər ölkələrə də reparasiya ödənişi mərhələlərlə həyata keçirilib. Fransa kömür yataqlarından istifadə etmək niyyəti ilə 1947-1956-cı illərdə Saar protektoratına nəzarət üzərinə götürüb. Hollandiya 1949-cu ildə təxminən 69 kvadrat kilometr alman ərazisini özünə birləşdirib. Həmin torpaqlar yalnız 1960-cı ildə, yəni Qərbi Almaniyanın Hollandiyaya 280 milyon alman markası ödəməyi qəbul etdikdən sonra torpaqlar geri qaytarılıb. 1951-ci ildə İsrail hakimiyyəti Almaniya təzminat üçün iddia qaldırıb və təzminat alıb. Eyni şəkildə Yaponiya və İndoneziya arasında münaqişənin nəticəsi olaraq 20 yanvar 1958-ci ildə imzalanmış sülh və təzminat müqavilələrinə əsasən, Yaponiya 12 il ərzində İndoneziyaya 223 milyon dollar ödəməli olub. Belə faktlar çoxdur.

Ermənistan da ya müvafiq ziyanı ödəməli, ya da İkinci Dünya müharibəsində Almaniya olduqunu kimi, torpaqlarının bir hissəsini Azərbaycana təzminat formasında verməlidir. Konkret hansı əraziyə gəldikdə isə bu artıq sonranın mövzusuudur. İndi vacib olan bu təzminat davalarını açmaq və müvafiq qərarların qəbuluna nail olmaqdır. Ondan sonra uyğun ərazilər göstərilə bilər. Təbii ki, bizim üçün ən məqbul tarixi Azərbaycan torpağı sayılan Qərbi Zəngəzurun geri qaytarılması olardı. Bu torpaqların geri qaytması həm Naxçıvanı Azərbaycanın digər əraziləri ilə birləşdirmək, həm də ümumilikdə Türk dünyasının birliyi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır”.

Q Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Səkinin dislokasiyası

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Bakı şəhər bələdiyyəsinin yaradılmaması paytaxtın bir çox problemlərində özünü göstərir. Örnək üçün, son günlər hamı Xocalı prospektindəki əcaib yol nişanlamasından danışır. Orada yolun bir tərəfi parking üçün ayrılıbmış, bir tərəfi isə velosipedlər üçün. Ortadakı iki zolağın biri ilə avtomobillər, o biri ilə avtobuslar getməliymiş. Ancaq avtomobil zolağından parkingə keçid qoyulmayıb, üstəlik, məcburən avtobus zolağını da basmalıymışlar. Yəni qələt eləyib parking etmək istəsən azı ikiqat cərimə göləsindir (təxminən yadında qalan budur, ola bilər müəyyən texniki detallarda yanlış).

Axırı necə oldu? Heç zad. Yol polisi həmin hissədə cərimə yazmayacağını bəyan etdi. Təsəvvür edirsinizmi? Məntiqə, qanun-qayda pozulacaq, lakin xalqın naminə buna göz yumulacaqdır. Belə idarəetmə olarmı? Olar. Xalqa minnət qoymaq üçün əlavə məkandır. Kef eləyin. Özünüzü yaxşı aparsanız zolağa su da buraxılacaq. Yayda çimişərsiniz.

Yaxud yenə hansısa paytaxt küçəsində səkini tamamilə ləğv ediblər. Ərazinin Yasamala aid olduğu halları nırmış, lakin Yasamal icra hakimiyyəti boynuna almayıb. Deyiblər o küçə bizim rayonun sərhədindən qıraqdadır. Hətta az qala hərbi terminologiyaya keçiblər: "Səki bizim dislokasiyaya aid deyildir". Pah. Sanarsan səkidən cəbhə xətti keçir.

Sovet vaxtı "Mozalan" satirik kinojurnalında bir süjetdə kimsə küçədə alver edirdi, milis gəlib fıstırq çalanda keçirdi küçənin o biri tərəfinə. Milis rahatlaşdı, çünki ora başqa milisin ərazisiydi. Bir azdan bu tərəfdən də milis gəlirdi. Adam gedib yolun ortasında, qoşa zolağın içində dururdu və işini görürdü, ona heç kim mane olmurdu.

İndi "o küçəyə biz baxmırıq" kimi tragikomik arqumentlər də həmin tarixi durumun təkrarıdır. Əgər paytaxt ümumi bir bələdiyyəyə, merə, seçkili orqana tabe olsa, jurnalistlər küçəbəküçə düşüb "görəsən, bu səkiyə hansı icra hakimi cavabdehdir" soruşardı? Soruşmazdı. Dərə xəlvət, tülkü bəy olanda, dərəbəylik yaranır.

Ən gülməli yiyəsizlik Sumqayıt stadionunda yaranıbmış. Qaz idarəsi 100 min manat borca görə stadionun qazını kəsib, indi futbolçular soyuq su ilə yuyunmağa məcbur imiş. (Əgər mən Sumqayıt klubunun oyunlarından reportaj hazırlasam, komandam uduzsaməzə üçün belə başlıq qoyardım: "Bu məğlubiyyət komandamıza soyuq düş təsiri bağışladı").

Maraqlıdır ki, borcun yiyəsi tapılmırmış. Sumqayıt klubu deyir bu stadionu bizə Sumqayıt icra hakimiyyəti verib, borcu da ödəsinlər. Sumqayıt icra hakimiyyəti deyir heç elə zad yoxdur, oyun oynayırınsız, zəhmət çəkin qazın pulunu verin. Klub bu dəfə topu sinəsinə basıb deyib ki, axı biz bu stadionda cəmi 2 oyun oynamışıq, o boyda qazı necə yandıra bilərdik?

Ancaq ölkəmizdə demokratik mühit inkişaf edir. Əsas ümidverici olan budur. Özü də maraqlıdır ki, həmişə olduğu kimi, tarixi təcrübəyə əsasən demokratik inkişafımız yenə Naxçıvandan başlamışdır! Orada Vasif müəllimdən sonra boş qalan Ali Məclis sədri vəzifəsinə seçkilər keçirilmişdir, lakin deputatlar verilən namizədi dəstəkləməyibdir!

Fantastikadır. Nəticədə indi Naxçıvan AM sədrsiz qalmışdır. Özü də qəribədir, AM sədrinin birinci müavini, müavini seçilib, lakin sədr seçilməyib.

Yəqin sədr hələlik deputatların dislokasiyasına daxil deyildir.

"Nəyin bahasına olursa-olsun, Ukraynadan keçən və uzunmüddətli qlobal qarşılıqlı təhlükə yaradan yeni geosiyasi cəbhənin yaranmasının qarşısını almaq lazımdır". "Yeni Müsavat" bildirir ki, bunu Türkiyənin BMT-dəki daimi nümayəndəsi Ahmet Yıldız təşkilatın Təhlükəsizlik Şurasının Ukrayna üzrə iclasında çıxışı edərəkən bildirib.

Diplomat deyib ki, eskalasiya təkəcə Avropanı deyil, həm də qlobal sabitliyi təhdid edir: "Beynəlxalq ictimaiyyətin indiyədək münəqişənin dayandırılması üçün gördüyü tədbirlər hələ ki nəticə verməyib. Mövcud şəraitə baxmayaraq, münəqişənin hər iki tərəfini diplomatik yolu canlandırmaq üçün təşviq etmək vacibdir. Təəssüf ki, münəqişə üç ildir ki, davam edir və heç bir son perspektivi görünmür. Bundan əlavə, nəzarətsiz bir eskalasiya var". Ukrayna müharibəsi fonunda yeni geosiyasi cəbhə, eskalasiya hansı istiqamətdə gözlənilir? Polşa, Belarus, Moldova üçün hansı təhlükələr var? Diplomatin həyəcanlı açıqlamasının pərdəarxası məqamları nədir? Yaxın Şərqi də qan gölünə çevrildiyini nəzərə alsaq, türk siyasətçinin çıxışında bu coğrafiyanı nəzərdə tutduğunu deyə bilərikmi?

Yeri gəlmişkən, nüvə eskalasiyası riski artır və bu yöndə ritorika güclənir. Təbii ki, nüvə müharibəsi riski də dünyanın qlobal sabitliyini təhdid edir. "Rusiya və Belarusa qarşı təcavüz halında Moskva nüvə silahından istifadə etmək hüququnu özündə saxlayır". Bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putin Təhlükəsizlik Şurasının nüvə silahından çəkinmə üzrə daimi iclasında deyib. "Rusiyanın suverenliyinə adi silahlar belə kritik təhlükə nüvə cavabına zəmin yaradacaq" - dövlət başçısı vurğulayıb. Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski isə bildirib ki, Rusiya digər ölkələrdən Ukraynanın atom elektrik stansiyalarının peyk şəkillərini alır və onlar haqqında məlumat toplayır. Ukrayna lideri BMT-yə Rusiyanın Ukrayna atom elektrik stansiyalarına hücum edəcəyi təqdirdə, nüvə təhlükəsi barədə xəbərdarlıq edib. Ukrayna prezidenti BMT-də Ukrayna kəşfiyyatının yeni hesabatına istinadən Rusiyanın Ukrayna atom elektrik stansiyalarına zərbələr hazırladığını bildi-

Dünyada sabitlik pozulur və yeni geosiyasi cəbhə yaranır - türk diplomatdan SOS!

Münəqişə təkəcə Avropanı deyil, qlobal sabitliyi təhdid edir, nüvə eskalasiyası riski artır; Kreml lideri də xəbərdar etdi - rəy

rib. Zelenski bunun Avropa-da yeni bir nüvə fəlakətinə səbəb ola biləcəyini vurğulayıb.

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, beynəlxalq münasibətlər sistemi böhran içindədir. Onun fikrincə, dünyanın yeni nizamı quruculuğu prosesi getdiyi üçün bəşəriyyət təhdidlərlə üz-üzədir. Professor hesab edir ki, sabit dünyanın olması artıq BMT-nin də iradəsindən kənardadır: "Təhlükəsizlik Şurasının beş daimi üzvü biri-birinə qarşı real müharibə aparırlar. Onların "soyuq" və proksi savaşları həm Ukrayna, həm Yaxın Şərqdə davam edir. Fakt budur ki, hər iki coğrafiyada güc mərkəzləri eynidir. Əgər beynəlxalq nizamın, qlobal sabitliyin saxlanması cavabdeh olan BMT TŞ-nin 5 daimi üzvü bu müharibənin iştirakçısıdırlarsa, o halda hansı intizamdan danışmaq olar? Artıq beynəlxalq hüquq işləmir, BMT qətnamələri yaramır, hazırda Nyu-Yorka toplaşan liderlərin bəyanatları qulaqardı edilir, tərəflər müharibələr, silahlanmanı davam

etdirir, mülki əhalinin münəqişələrin qurbanına çevrilməsi halları hər gün artır. Bu halda hansı beynəlxalq hüquqdan danışmaq olar?"

Q.Hüseynliyə görə, Yaxın Şərqdə baş verən dramatikizm Ukraynadakı fəlakətdən heç də geri qal-mır: "Qlobal sabitlik əldən gedib. Məsələ təkəcə müharibələrə aid deyil. Bu gün iqtisadi təhdidlər, dəhlizlər və logistikalar uğrunda strateji qarşıdurmalar var. Bu da beynəlxalq münasibətlərin korlanması, xaos gətirib çıxarır. Dünyanın yenidən bölüşdürülməsi, siyasi və iqtisadi xəritələrinin şəkillənməsi prosesində bu hadisələr olmağı mümkündür. Lakin yeni sərhədlər müəyyən olunacaqsam, geopolitik toqquşmada supergüclər öz nüfuz dairələrini bir daha aydınlaşdıracaqsam, o zaman növbəti eskalasiyalar istisna deyil. Misal üçün, Rusiya Xarkov və Odessanı işğal edə bilsə, hərçənd buna inanmıram, o zaman Dnestryanı ərazilərə quru yolu təmin edə bilər. Nəticədə Moldovanın separatçı bölgəsi də Donbas kimi il- haq olunacaq. Hətta bu

günlərdə rəsmi açıqlama verildi ki, Rusiyanın növbəti hədəfi Moldovadır və Kiyev həm də bu ölkə üçün döyüşür. Həmçinin Şərqi Avropanı da gözləyən təhlükə var".

Professorun sözlərinə görə, Yaxın Şərqdə baş verənlər isə daha geniş coğrafiyada müharibə riski yaradır: "İsrail Livanda quru əməliyyatlara hazırlaşır. İran xarici işlər naziri bəyan edib ki, bu müharibə başlasa, Tehran kənarda dayanmayacaq. Həmçinin Qəzzada savaş gedir. Suriyanın və Yəmənin husilərinin də iştirak ehtimalı var. Bir sözlə, hər iki cəbhədə - Ukrayna və Yaxın Şərqdə gərginlik artır, nüvə bombasından istifadə təhdidləri səslənir, belə olan təqdirdə yeni geosiyasi cəbhələrin yaranması qaçılmazdır. Eyni zamanda Cənubi Qafqazda kövrək proseslər gedir və sözügedən bölgələrdə yaşananlar regionumuza da təsir göstərir, eləcə də təhdid edir. Çünki Cənubi Qafqaz uğrunda da Ukrayna və Yaxın Şərqdə olduğu kimi, Rusiya ilə Qərb qarşıdurmadır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Nyu-Yorkda sentyabrın 26-da ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinkenin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında üçtərəfli görüş keçirilib.

BMT Baş Assambleyasının 79-cu sessiyası çərçivəsində keçirilən görüşün Nyu-York vaxtı ilə səhər saat 10.15-də keçiriləcəyi əvvəlcədən elan olunmuşdu. Dövlət Departamenti bu barədə məlumat yaysa da, əlavə şərh verməmişdi. Güman edilirdi ki, ABŞ Ceyhun Bayramovla Ararat Mirzoyanı sülh danışıqlarının "son mərhələsi" hesab edilən prosesi başlatmaq üçün görüşdürəcək. Ancaq üzərində müzakirələr aparılan sülh sazişi layihəsinin 80 faizi razılaşdırılıbsa, bu halda "son mərhələ"dən danışmaq tezdir. Düzdür, Nikol Paşinyan sülh sənədinin razılaşdırılan bəndlərinin imzalanmasını təklif edir, amma onun bu arzusunun reallaşacağını gözləmək absurd olardı.

Bu arada, Fransa prezidenti Emmanuel Makron BMT Baş Assambleyasında çıxışında deyib ki, dünya ictimaiyyəti Ermənistanı dəstəkləməlidir. "Beynəlxalq ictimaiyyət sülh danışıqlarının uğurunu və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin qorunub saxlanmasını təmin etmək üçün Ermənistanı dəstəkləməlidir".

"Ermənistana səfərimdən iki həftə sonra biz erməni həmkarım Ararat Mirzoyanla danışıqları davam etdiririk". Bu barədə Fransanın xarici işlər naziri Jan-Noel Barrot X sosial şəbəkəsindəki mikrobloqunda yazıb. "Biz dəstəkləyirik: Ermənistan demokratiyasının suverenliyi və davamlılığı; Cənubi Qafqazda ədalətli və davamlı sülh", - o qeyd edib. Fransanın katalizator rolunu oynadığı günlərdə Ermənistanın normal mövqə sərgiləyəcəyi də şübhəlidir. Əslində Makron revanşizm dəstək mesajı verib və bununla həm də Nyu-York görüşünə kölgə salmış olub.

Qeyd edək ki, bu görüş Blinkenin üç aydan az müddətdə ABŞ-da azərbaycanlı və erməni həmkarları ilə təşkil etdiyi ikinci üçtərəfli görüş idi. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə də qeyd edib ki, hazırda əlavə heç bir təfərrüat barədə danışa bilməz.

Xatırladaq ki, Azərbaycan və Ermənistan XİN başçıları sonuncu dəfə 2024-cü ilin iyulunda Vaşinqtonda keçirilən NATO sammiti çərçivəsində görüşüblər.

22 sentyabr 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş Assambleyasının 79-cu sessiyasında iştirak məqsədilə ABŞ-ın Nyu-York şəhərinə işgüzar səfərə yola düşüb.

Nyu-Yorkda açıqlanmayan sülh müzakirələri - gözləntilər

Makron BMT Baş Assambleyasında çıxışında Ermənistanı dəstək çağırışı etməklə ABŞ görüşü ilə bağlı ümidlərin üstündən xətt çəkmiş oldu

Səfər çərçivəsində nazir Ceyhun Bayramovun Baş Assambleyasının 79-cu sessiyasında, o cümlədən bir sıra digər beynəlxalq tədbirlərdə çıxış etməsi, habelə sessiyanın yüksək səviyyəli həftəsi çərçivəsində xarici dövlət rəsmiləri və beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri ilə ikitərəfli görüşlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Əslində BMT Baş Assambleyası çərçivəsində nazirlər ənənəvi qaydada görüşürlər. Bu mənada fəvqəladə nəticə gözləmək bəlkə də artıqdır. Amma bəzi məqamlara diqqət etməkdə fayda var. Xüsusilə də sülh bəyanatlarının kölgəsində gizlənən Ermənistan rəhbərliyinin ayı-ayrı təmasları rəsmi İrəvanın mövqeyinə nəzərəcarpaq dərəcədə təsir göstərir.

Görüşdən bir gün öncə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan BMT Baş Assambleyası çərçivəsində Almaniyə Federativ Respublikasının xarici işlər naziri Analena Barbokla görüşdə yenə də sülhdən danışib. Həmsöhbətlər qarşılıqlı maraq doğuran geniş spektrli məsələləri, ikitərəfli gündəliyi, Ermənistan-Avropa İttifaqı tərəfdaşlığının dərinləşdirilməsini və regional mövzuları müzakirə ediblər. Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik vəziyyəti kontekstində Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşması prosesində baş verən son hadisə-

lərə dair fikir mübadiləsi aparılıb. Ararat Mirzoyan vurğulayıb ki, hazırda sülh müqaviləsinin bağlanması üçün real imkan var. Real sülh imkanları nədən ibarətdir? XİN başçıları bu yönə nələrə razılaşdırı bilər?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, rəsmi Vaşinqtonun hazırkı siyasətinin pozitiv nəticə verəcəyinə inanmır: "Əgər ABŞ özəl-liklə də son bir neçə ayda yeritdiyi hirsli həyəətli siyasətin regionda qarşıdurmanı gücləndirməklə birgə, həm də onun maraqlarına böyük zərbə vurduğundan, Azərbaycana yanaşmada dostluqdan tam uzaq olan bu davranışının heç də cavabsız qalmayacağından düzgün nəticə çıxarmayıbsa, sözügedən görüşdən proseslərin sülhə doğru irəliləməsi baxımından önəmli nəse gözləmirəm. Bu il aprelin 5-də Brüsseldə keçirilən üçtərəfli ABŞ-Avropa Birliyi-Ermənistan görüşlərindən sonra atdığı addımlarla bu regionda dayanıqlı və davamlı sülhdə qətiyyətlə maraqlı olmadığını sərgiləyən Bayden administrasiyasının belə bir görüşün təşkilində canfəşanlığı Paşinyan və komandasının açıqlamaları kimi, gözə küllüfünməkdən və qarşı tərəfə göstərəcəkləri növbəti hərbi-texniki, diplomatik, eləcə də informasiya dəstəyinə haqq qazandırmaq üçün zər-

min hazırlamaqdan başqa bir şey deyildir. Bir daha vurğulayıram, onlar bu cür görüşlərin təşkili və Ermənistan rəhbərliyinə daim sülh gündəliyindən dəm vurmağı tövsiyə etməklə, sadəcə, bizə qarşı apardıkları informasiya savaşı üçün tutalqalar yaradırlar".

Real sülhə gəldikdə, S.Aliyev bildirdi ki, Ermənistanı bunun üçün görəkən addımları atmağa qoymurlar: "Mən bu fikirdəyəm ki, torpaqlarını işğaldan qurtardığı, üzərində suverenliyini tam təmin etdiyi, sülh üçün əlverişli şərait yaratdığı kimi, regiona davamlı sülhü də Azərbaycan gətirəcək, bu qəbildən olan görüşləri təşkil edənlər yox".

Mövzu ilə bağlı Yenibah.az-a danışan politoloq Zərdüşt Əlizadə bildirib ki, bu görüşdən ciddi nəticə gözləmək yanlışdır: "Hər iki ölkənin xarici işlər nazirləri səviyyəsindəki bu kimi görüşlərin hansısa bir ciddi uğurla nəticələnməyəcəyini düşünmürəm. Birincisi, 4 ildir ki, danışıqlar gedir. Bir çox məsələlər müzakirə olunub. Razılaşdırılmış və razılaşdırılmamış məsələlər bəllidir. Lakin razılaşdırılmamış mövzuların hansının ətrafında yaxınlaşma var, bu bilinmir. Əksinə, prezidentin parlamentin açılış iclasındakı son nitqi kəskin mövqedə idi. Ölkə başçısı açıq-aydın bildirdi ki, Ermənistan daşı etəyindən tökmə-

lidir və beynəlxalq hüququn tələblərini qəbul etməlidir. Ermənistanın bu məsələlərdə hansısa mövqeyinin dəyişməsi haqqında heç bir əlamət yoxdur. Bu baxımdan ABŞ tərəfinin nikbin öncəgörmələri və yanaşması, mənəcə, əsas-sızdır". **Politoloqun fikrincə, danışıqların daha effektiv nəticələr verməsi üçün Bakı ilə İrəvan təkbətək və ikili görüşlər keçirməlidir:** "Mən elə gəlir ki, nə Rusiya, nə İran, nə də hansısa Qərb ölkəsi bu məsələyə qarışmamalıdır. Hər iki ölkə sadəcə ikitərəfli qaydada görüşlər və danışıqlar keçirməlidir. Belə olan təqdirdə Azərbaycan və Ermənistan sülhə daha tez yaxınlaşacaq. Hazırda hər bir vasitəçi dövlət bu məsələdə öz mənafeyindən çıxış edir. İran dəhlizə nəzarətin Qərbə keçməsinə istəmir, lakin Rusiyanın olmasının da tərəfdarı deyil. Qərb isə Moskvanın regiondakı fəaliyyətlərinə qarşıdır. Adama deyərək ki, sizə nə var? Bu yol Ermənistan-dan keçməklə, Azərbaycanı Naxçıvanla birləşdirəcək. Deməli, bu məsələ iki dövləti maraqlandırır. İndiki vəziyyətdə top Ermənistanın meydana gəlir. İrəvan Rusiya ilə münasibətlərini tam qaydasına qoyduqdan sonra dəhlizə kimin nəzarət edəcəyi tam dəqiq bilinəcək. Yerdə qalanlar isə sadəcə texniki məsələlərdir".

Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normallaşması Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasından sonra mümkün olacaq, bu, Ankaranın İrəvana şərtidir. **Bunu isə politoloq Elxan Şahinoğlu deyib:** "Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Nyu-Yorkda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla görüşünü müsbət qiymətləndirmək olar. Birincisi, Ərdoğan Paşinyanı ayağına getirib, görüş BMT binasının yanındakı "Türk Evi"ndə keçirilib. Ərdoğanın Paşinyana təqdim etdiyi "Daha ədalətli dünya mümkündür" kitabında Türkiyənin regional maraqları əks olunub. Paşinyan həmin kitabı oxumasa belə, bu kitabla şəkil çəkdirməsi onun Ərdoğanın mesajını qəbul etməsi anlamına gəlir". **Siyasi şərhçinin qənaətinə görə, Ərdoğan bu görüşdə Paşinyana bir daha anladığı ki, Ermənistan Türkiyə ilə sərhədin açılması və diplomatik münasibətlərin bərpasını istəyirsə, ilk növbədə Azərbaycanla sülh sazişi imzalamalı və Zəngəzur dəhlizinin açılmasını təmin etməlidir:** "Bu olmadan Türkiyə birtərəfli addım atmayacaq. Türkiyə lideri BMT tribunasında da bəyan elədi ki, Ermənistan-Türkiyə əlaqələrinin normallaşması Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasından sonra mümkün olacaq".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Blinkenin vasitəçiliyi ilə Nyu-Yorkda bir araya gəlib: "İki ölkə arasında əldə olunan razılaşmaların davam etməsində Vaşinqtonun obyektiv vasitəçiliyi də mühüm rol oynayır. Nazirlər sülh gündəliyi və sülh müqaviləsində bir neçə bəndin müzakirəsini aparıb. Xüsusilə ABŞ Rusiyanın Zəngəzur dəhlizi məsələsində fəallaşmasından narahatdır. Bu məsələ də danışıqlar predmeti ola bilər".

Ekspert Azərbaycan və Ermənistan arasında ikitərəfli danışıqların davam etməsinə də diqqət çəkdi: "Bu görüşdə sülh müqaviləsinin bağlanması tarixi, sərhədlərin delimitasiyasının hansı istiqamətdə aparılması və liderlərin mümkün görüşü müzakirə edilə bilər. Həmçinin Ermənistanın COP29-da iştirakı məsələsi müzakirə predmeti ola bilər. Bundan əlavə, ikitərəfli danışıqlar çərçivəsində üçüncü vasitəçiyə ehtiyac olmayacağı barədə razılaşmanın əldə olunacağı şübhə doğurmur". Politoloq istisna etmir ki, Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının çıxarılması əsas müzakirə predmeti olacaq.

Görüş başladığı saatlarda artıq qəzetimiz çapa hazırlanırdı. Odur ki, nəticələr və detallar haqda növbəti sayımızda məlumat verməyə çalışacağıq...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda inflyasiyanın artım sürəti son 3 ilin ən aşağı həddinə düşsə də, bir sıra məhsullar üzrə kəskin bahalaşma davam edir. Bunlar arasında kərə yağı, mal və qoyun əti xüsusilə seçilir. Hər üç məhsulun qiyməti rəsmi statistikada da ən çox bahalaşanlar sırasındadır. Həm kərə yağı, həm mal, həm də qoyun ətinin qiymətindəki bahalaşmanın kökündə Azərbaycanda heyvandarlığın inkişaf sürətinin tələb artımına uyğunlaşmamasıdır: heyvandarlıq məhsullarının istehsal həcmindəki artım tələbatı ödəyəcək qədər deyil. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2024-cü ilin yanvar-avqustunda heyvandarlıq sahəsində cəmi 1,3 faizlik, et istehsalında isə 1 faizlik artım qeydə alınıb. Ötən ilin eyni dövründə artım müvafiq olaraq 3,4 faiz və 3.1 faiz təşkil etmişdi.

Rəsmi statistikadan aydın olur ki, son 10 ildə ölkədə mal-qara sayı 1 milyon, qoyun sayı isə 2 milyona yaxın azalıb. Bu azalma fonunda xaricdən diri heyvan idxalı sürətlə artır. Xüsusilə 2015-ci ildən bəri Azərbaycanda heyvandarlıq sahəsindəki artımda bu idxalın payı da çoxalır.

Ötən il Azərbaycana 25 milyon 102 min dollar dəyərində 320 min 543 baş diri qoyun idxal edilib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə say baxımından 65 faiz və ya 125.9 min baş, dəyər baxımından isə 58 faiz və ya 9.2 milyon dollar artıq deməkdir. Məlumdur ki, Gürcüstan Azərbaycanın əsas xırdabuynuzlu heyvan idxalı bazarıdır. Belə ki, 2023-cü ildə Gürcüstandan ölkəyə 16 milyon 414 min dollar dəyərində 218 min 191 baş diri qoyun idxal edilib. Əvvəlki ilə müqayisədə Gürcüstandan diri qoyun idxalı 24 faiz və ya 42,3 min baş artıb. Ötən il Gürcüstandan Azərbaycana diri qoyun idxalı ölkəyə gətirilən ümumi qoyun idxalının 68 faizini təşkil edib.

Bu ilin əvvəllərindən Gürcüstanda mal-qara arasında yayılan xəstəliyə görə Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Dövlət Agentliyi bir neçə ay oradan diri mal-qoyun idxalını qadağan edib. Nəticədə ölkəyə diri mal-qoyun idxalı kəskin azalıb. Belə ki, rəsmi statistikaya görə, bu ilin 7 ayında Azərbaycana 21 milyon 799,07 min dollar dəyərində 26720 baş ətilik diri iribuynuzlu heyvan idxal olunub. Ötən ilin eyni dövründə bu idxal 17 milyon 48,95 min dollarla 36 287 baş olmuşdu.

Yeddi ayda diri qoyun idxalı 6 milyon 220,38 min dollar dəyərli 72264 baş təşkil edib. 2023-cü ilin yanvar-iyulunda 12 milyon 909,92 min dollar dəyərində 157 420 baş diri qoyun idxalı olub. Bu idxalın 61 min başdan yuxarısı iyundan idxal bərpə olunan Gürcüstandan gətirilib.

Hökumət rəsmiləri daxilə mal-heyvan sayının azalmasını müsbət proses kimi qiymətləndirirlər. Bu zaman iki əsas məqama diqqət yetirilir. Birincisi, yerli və cins olmayan mal-qaranın cinslərlə əvəz olunması, ikincisi, heyvandarlığın torpaqlara mənfi təsirinin qarşısının alınması.

Birinci arqumentlə bağlı

Azərbaycan Hesablama Palatasının araşdırması maraqlı mənzərə üzə çıxarıb. Palatanın məlumatına əsasən, 2019-2023-cü illəri əhatə edən 5 illik dövr ərzində iribuynuzlu və xırdabuynuzlu heyvanların diri halda idxalı 68,4 faiz artıb,

2018-ci ildə Nazirlər Kabineti "Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 31 may tarixli 1155-VQD nömrəli Qanunun tətbiqi barədə" Azərbaycan

biqələri vasitəsilə verilir. Təəsüflər olsun ki, bu qərardan yerlərdə otlaq-örüş sahələrinin iri şirkətlər tərəfindən əkinçilik və bağçılıq məqsədilə ələ keçirilməsi üçün istifadə olunmaqdadır. Artıq rayonlarda əhali heyvan otarmağa örüş

çox olan rayondur. Rayonda 200 min sakin yaşayır. Masallıda kənd təsərrüfatı heyvanları ilə yüklənmə normmadan 30-35 dəfə çoxdur. Lənkəran rayonunda da vəziyyət ürəkaçan deyil: "Göyçayda vəziyyət daha

dağılır. Digər tərəfdən, otlaqlar məhv olduğundan yağın yağışlar ot köklərində toplanmır, birbaşa çaylara axır. Torpaqların yuyulması nəticəsində yağınlar əmələ gəlir, sürüşmələrə zəmin yadır. Nəticədə, torpaqların eroziyası artır. Onu da deyim ki, eroziya Azərbaycan üçün xarakterikdir. Torpaqlarımızın 54-58 faizi bu və ya digər dərəcədə eroziyaya məruz qalıb. Bütün bunlar isə ona gətirib çıxarır ki, bioloji müxtəliflik pozulur, ekosistem dağılır. Eyni vəziyyət digər ra-

Kəndlilərin örüş yeri dərdi - problem dərinləşir

İri şirkətlərin xeyrinə fərdi ailə təsərrüfatlarının, kiçik və orta fermerlərin sıradan çıxarılması prosesi tam sürətlə davam edir

ət halında idxalı müəyyən intervalda olmaqla kəskin fərqlənməyib, ölkə əhalisinin sayının 200 min nəfərdən çox artımı şəraitində mal, qoyun, keçi ətinin və et məhsullarının adambaşına düşən illik istehlakı sabit qalıb, ölkədə iri və xırdabuynuzlu heyvanların sayının 11,7 faiz azalması şəraitində mal, qoyun və keçi əti istehsalı 8,3 faiz artıb ki, bu da ölkədə xil tələbatın diri halda idxal edilən heyvanların kəsimi hesabına ödənilməsi səviyyəsinin nə qədər yüksək olduğunu göstərməklə xaricdən xəstəliklərin ölkədə yayılma risklərinin artması, damazlıq heyvandarlıq sahəsində irəliləyişlərə nail olunmaması və idxaldan asılılığın azaldılmamasından xəbər verir.

Palata qeyd edir ki, heyvandarlığın təbii (ənənəvi) yem bazasının (örüş sahələrinin) azalması ilə yanaşı, yonca əkin sahələrinin becərilməsi üçün verilən əkin subsidiyasının da davamlı olaraq azalması bu sahəni təşviq etməyərək ot istehsalını azaltmaqla heyvandarlıq təsərrüfatlarının yem xərclərinin artmasına səbəb olub, nəticə etibarilə yem bazasının məhdudluğu şəraitində damazlıq heyvanların dəyəri üzrə maliyyələşdirilmiş gübrə zəstlərin və süni mayalanma yolu ilə doğulmuş buzovlara görə verilən subsidiyaların səmərəliliyi və nəticələndirilməsi mənfi təsirlərə məruz qalıb.

Prezidentinin 2018-ci il 11 iyun tarixli sərəncamının icrasını təmin etmək üçün bir qərar qəbul edib. "Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" qanunda qeyd edilib ki, dövlət mülkiyyətində olan kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahələrinin icarəyə verilməsi "Torpaq icarəsi haqqında" Qanuna uyğun olaraq həyata keçirilir. Qərara əsasən bu tələb dövlət mülkiyyətindəki örüş, biçənək, otlaq sahələrinin icarəyə verilməsi-nə də şamil olunacaq.

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinetinin 15 mart 2000-ci il tarixli qərarı ilə təsdiqlənən "Örüş, otlaq və biçənək sahələrini istifadəyə və icarəyə verilməsi, habelə istifadə edilməsi Qaydaları"na əsasən, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının idarəçiliyində və ya bələdiyyələrin mülkiyyətində olan kəndiyanı örüş sahələri əhalinin mal-qarası üçün ümumi istifadəyə ayrılır. Ümumi istifadədə olan örüş sahələri əhalinin istifadəsinə müddətsiz verilir.

NK-nın 2018-ci ildəki qərarına qədər qaydalarda dövlət mülkiyyətindəki örüş, biçənək, otlaq sahələrinin icarəyə verilməsi proseduru əksini tapmamışdı. Həmin qərara əsasən ehtiyat fondu torpaqlarında qalan örüş sahələri və biçənəklər hüquqi və fiziki şəxslərin icarəsinə yalnız açıq torpaq hərəcları və ya müs-

tapmadığına görə heyvanların sayı sürətlə azalır.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda təbii biçənək və otlaqlar əsasən Qobustanda, Ceyrançöldə, Acınohurda, Şirvan, Mil, Qarabağ, Salyan düzlərində yerləşərək təbii otlaqların 67 faizini, dağlarda isə Böyük və Kiçik Qafqazda, Talışda orta dağlıq, subalp və alp zonalarını əhatə edərək təbii otlaqların 33 faizini təşkil edir.

Ölkədə kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar 2015-ci ildə 4 milyon 769,8 min hektar idisə, 2023-cü ildə 4 milyon 779,6 min hektara çatdırılıb. Bu zaman biçənək, otlaq-örüş torpaqları 2 milyon 595,1 min hektardan 2414,4 min hektara qədər azalıb. Çoxillik ekmlər (meyvə bağları) isə 237 min hektardan 273,5 min hektara qədər artıb.

Bir çox mütəxəssislər bildirirlər ki, Azərbaycanda torpaqların sürətli səhrələşmə prosesində heyvanların otarılması da rol oynayır. Otlaq-örüş ərazilərinin azalması qalan sahələrdə yüklənməni artırır, bu da bioloji müxtəlifliyi pozur, ekosistemi dağıdır. H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun torpaq ehtiyatları coğrafiyası şöbəsinin müdiri İsmayıl Quliyevin mətbuata verdiyi məlumata görə, bu baxımdan ən ağır vəziyyət cənub zonasında - Lənkəran və Masallıdadır. Masallı ərazisi kiçik, əhalisi

ağırdır. Ranyondakı otlaqların 1 hektarına 40-dan çox heyvan düşür. Bu rəqəm Goranboyda 16, Bərdədə 12-dir. Maraqlıdır ki, həmin ranyonlarda torpaq münbit olduğundan son dövrlərdə örüş və otlaq sahələrinin bir hissəsi əkin sahələrinə çevrilib. Nəticədə otlaq və örüş sahələri azalsa da, heyvanların sayı artıb. Deməli, yüklənmə də artdı. Belə sahələrdə mal-qaranın həddindən artıq toplanması nəticəsində əvvəlcə otlağın vəziyyəti tədricən pisləşir və məhsuldarlığı aşağı düşür. Nəticədə, ildən-ilə heyvanlar üçün yem ehtiyatı azalır. Bütün bunlar isə ona gətirib çıxarır ki, bioloji müxtəliflik pozulur, ekosistem

yonlar üçün də xarakterikdir. Analoji vəziyyət qoyunçuluq sahəsində də mövcuddur". (Xalqqəzeti)

Göründüyü kimi, örüş-otlaq sahələrinin zəbt olunması heyvandarlığa həm də torpaqların keyfiyyətinin pisləşməsi baxımından zərər vurur. Təəsüf ki, hələlik bu təhlükənin real qiymətləndirilərək yaranmış problemlərin həlli üçün təsirli addımların atılmasına cəhdlər müşahidə edilmir. İri şirkətlərin xeyrinə fərdi ailə təsərrüfatlarının, kiçik və orta fermerlərin sıradan çıxarılması prosesi tam sürətlə davam edir. Bu isə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi üçün təhdidləri artırır...

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyində yeni sədr təyinatı

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyində Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinə İdarə Heyətinin sədri vəzifəsinə təyinat olub.

Modern.az-ın məlumatına görə, Yalçın Camalov İdarə Heyətinin sədri vəzifəsinə təyin edilib. O bu vəzifədə Seymur Mövləyev əvəz edib.

Yalçın Camalov özəl və dövlət sektorunda 15 ildən artıq təcrübəyə malik peşəkar rəhbərdir. Ali təhsilini Türkiyədə Qazi Universitetinin İqtisadiyyat və idarəetmə ixtisası üzrə alıb, ABS-in Yale Universitetinin İdarəçilik Məktəbinin "Sürətləndirilmiş Menecment" və MIT-nin Data, İqtisadiyyat və Proqramlarının Dizayn olunması "MicroMasters" proqramının məzunuudur. Layihələrin İdarə olunması İnstitutunun Layihə idarəçiliyi üzrə peşəkar (PMP) beynəlxalq sertifikatın sahibidir.

Yalçın Camalov İqtisadiyyat Nazirliyinin Əmlak Komitəsində aparıcı mütəxəssis, "Vest Consulting" MMC-də Baş Menecer, Detal Aluminium MMC-də icraçı direktor vəzifələrində çalışmışdır. Karyerasını Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsində İnvestisiyaların cəlb edilməsi departamentinin direktoru vəzifəsində davam etdirən Yalçın Camalovun son iş yeri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasında Dövlət Nəzarəti Məsələləri şöbəsində monitoring və təhlil sektorunun müdiri vəzifəsi olub.

İngilis və rus dillərini bilir. Ailəlidir, 2 övladı var.

Son vaxtlar Azərbaycanda da xüsusən zərif cinsin nümayəndələri arasında daha gözəl görünmək naminə plastik əməliyyatlara meyllilik xeyli artıb. Özü də söhbət təkcə orta yaşlı və yaşlı xanımlardan yox, həm də gənc qızlardan gedir.

Teleaparıcı Nanə Ağamalıyeva isə gözünün rəngini dəyişdirib. O, qəhvəyi rəngli gözünü əməliyyat yolu ilə açıq yaşıl dəyişdirib. Qeyd edək ki, bundan əvvəl də aparıcı Mətanət Əliverdiyeva gözünün rəngini dəyişdirmişdi.

Araşdırmalar onu göstərir ki, 40-60 dəqiqə ərzində icra olunan bu əməliyyat ölkəmizdə hər iki göz olmaqla 9000 manata başa gəlir. Məbləğ seçilən rənglərə görə əlavə 1000-2000 manat arta da bilər. Əməliyyatdan sonra xəstəxanada qalmağa ehtiyac duyulmur, pasiyent elə həmin gün evə buraxılır.

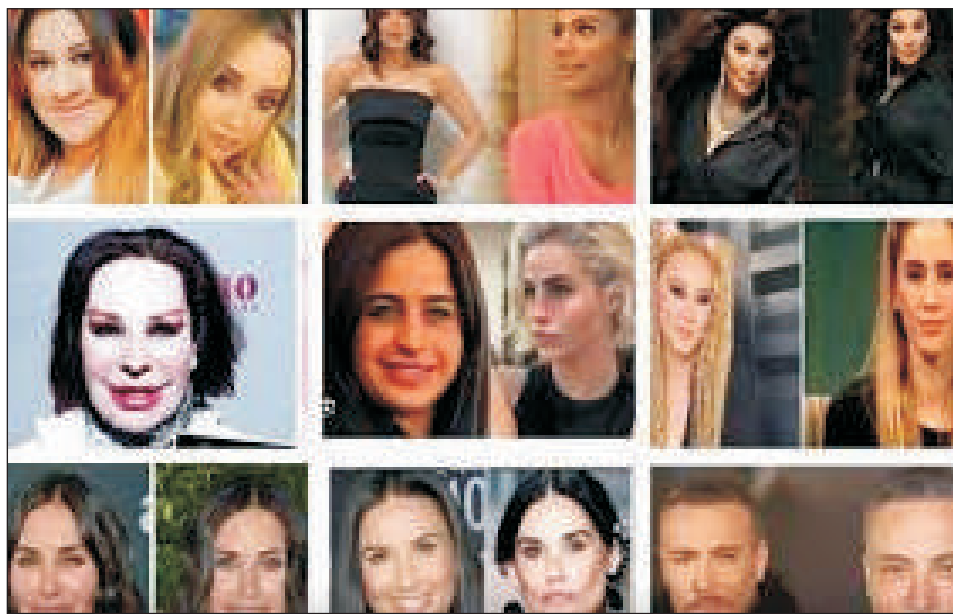
Məlumat üçün bildirdik ki, göz rəngini dəyişdirmək üçün edilən əməliyyatlar son aylar ölkəmizdə geniş yayılısa da, mütəxəssislər onun sağlamlıq üçün ziyanlarını istisna etmirlər. Belə ki, bir çox oftalmoloq bu tipli estetik müdaxilələrin dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində qanunla qadağan edildiyini bildirir, gələcəkdə müxtəlif fəsadlara, hətta korluğa belə səbəb ola biləcəyini deyirlər. Xanım da var ki, plastik əməliyyatlarla simasını dəyişdirməklə az qala, başqa bir adama çevrilir (Azərbaycanda da belə hallar var).

Amerika Oftalmologiya Akademiyası cari ilin yanvarında göz rənginin dəyişdirilməsi prosedurlarının doğuraçağı təhlükələr barədə xəbərdarlıq yayıb. Bu təhlükələr sırasında buynuz qışanın zədələnməsi, bulanıq görmə, işığa qarşı həssaslıq, görmənin itirilməsi, allergik reaksiyalar, bakterial infeksiyalar, boyanın qeyri-bərabər paylanması, boyanın gözə sızması, boyanın gözə axması səbəbindən rəngin solğunlaşması var.

ABŞ-da göz rənginin də-

yişdirilməsi əməliyyatının qiyməti təqribən 12 min dollar təşkil edir. Rusiya daxil, digər bir çox ölkələrdə isə ümumiyyətlə qadağandır. Böyük Britaniyada bu prosedur kosmetik məqsədlər üçün tamamilə qadağa qoyulub. Bunu etmək istəyənlər isə xarici ölkələrə getməyə məcbur olurlar.

Milli Oftalmologiya Mərkəzinin tədris və təşkilati-metodik bölməsinin rəhbəri, tibb üzrə fəlsəfə

doktoru Yazgül Abdiyeva göz rənginin dəyişdirilməsi prosedurlarının təhlükələri ilə bağlı "Yeni Müsavat"ı açıqlamasında bildirir: "Bu prosedurdan sonra aşağıdakı ağırlaşmalar baş verir:

- 1) Xroniki quru göz;
- 2) Ektaziyaya, bulanmaya, buynuz qışanın hidropsuna və görmə qabiliyyətinin itirilməsinə gətirib çıxaran buynuz qışanın deformasiyası;
- 3) Yeridilən boyaya reaksiya kimi xroniki fotofobiya, iltihab, uveit;
- 4) Buynuz qışada yeni qan damarlarının yeni qan damarlarının əmələ gəlməsi;

5) Buynuz qışada çapıq və görmə itkisinə səbəb ola biləcək bakterial və ya göbələk infeksiyası;

6. Buynuz qışada boyanın qeyri-bərabər paylanması;

7. Boyanın gözün digər təbəqələrinə nüfuz etməsi;

8. Miqrasiya və ya boyanın gözə daxil olması səbəbindən rəngin solması;

9. Qlaukoma;

10. Tam korluq.

Təbii ki, bu prosedur yaranma, iltihab və ya buynuz qışanın anadangəlmə anomaliyası səbəbindən gözlərdəki anormal görünüşü (buynuz qışada bulanma və ya çapıq) aradan qaldırmaq üçün edilsə idi, bəlkə də bütün fəsadlara göz yummaq olardı. Amma sadəcə olaraq, pasiyentin gözünün rəngini dəyişmək istəməsi və ısrar etməsi səbəbindən edilirsə, ixtisaslı oftalmoloq tərəfindən bu, qəbul ediləməzdir. Həkim ən azından bu əməliyyatın geri dönüşünün olmaması və ola biləcək ağırlaşmalar haqda ətraflı məlumat verməli, pul, qazanc xatirinə bunu etməməlidir.

Dünyanın bütün oftalmoloji cəmiyyətləri "Mən gözlərimin rəngini həmişəlik dəyişmək istəyirəm" səbəbi ilə aparılan bu prosedurun qəti

əleyhinədir. Bu gün mavi gözlü, sabah yaşıl gözlü, ertəsi gün qəhvəyi gözlü görünmək istəyirsinizsə, kosmetik (rəngli) kontakt linzalardan istifadə edin.

İnternetdə buynuz qışanın pigmentasiyası və ağırlaşma riski haqqında çoxlu məlumat var. Təəssüf ki, internetdə göz rənginin dəyişdirilməsi ilə bağlı reklam çarxları bütün dünyada böyük populyarlıq qazanıb. Nəticələrini anlayan insanlar pulsevən həkimlərin təklifi ilə bu son uydurmanı qəbul etməyə başladılar".

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev qeyd edir ki, gözün rəngi dəyişdirilirsə, mütləq şəkildə aidiyyəti qurumlara bu barədə məlumat verilməlidir: "Göz rənginin dəyişdirilməsi əməliyyatının nə dərəcədə estetik əməliyyatlar kateqoriyasına aid olduğunu demək çətinidir. Amma bu əməliyyat gözə konkret olaraq yad cism qoyulması yolu ilə aparılır.

Və daha bir məsələ, əməliyyatın uzaq nəticələri ilə bağlı hələlik dəqiq məlumat yoxdur. Əgər doğrudan da tibbin icazəsi varsa, beynəlxalq reyestrə düşübsə, insan bu əməliyyatı öz xoşu ilə icra edə bilər.

Lakin nəzərə almaq la-

zımdır ki, bu məsələnin kriminal, tibbi-ekspertiza tərəfi də var. Yeni göz rəngini dəyişdirən şəxs mütləq şəkildə şəxsiyyət vəsiqəsini və digər müvafiq sənədləri dəyişdirməli, DİN sistemində, lazımi orqanlara məlumat verilməlidir. Doğrudur, insanlar hazırda bunu gözəllik naminə edirlər, amma nəzərə alaq ki, gələcəkdə bundan cinayətkarlar, başqa terroristlər istifadə edə bilər.

Təbətət getdikcə yenilənir. Amma bu yeniliklər insanlıq üçün təhlükə yaradacağı təqdirdə, mütləq şəkildə nəzarətə götürülməlidir".

Bəllidir ki, biometrik şəxsiyyət vəsiqələrində insanın siması (üzü) ilə yanaşı, gözünün rəngi də qeyd edilir. Bəs qanun insanın öz simasını və ya göz rəngini dəyişməsinə icazə verirmi, yoxsa bu şəxslər təzədən pasport almalıdırlar?

DİN-in mətbuat xidmətinin baş inspektoru, polis leytenantı Elbrus İbrahimov "Yeni Müsavat"ı açıqlamasında bildirdi ki, biometrik şəxsiyyət vəsiqəsinin göstəricilərinə əsasən şəxsin üz quruluşunun və yaxud göz rənginin dəyişdirilməsi onun kimliyini müəyyən etməkdə maneə yaratmır.

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

TAP-la 40 mlrd. kubmetrə yaxın qaz Avropaya nəql olunub

Azərbaycan qazını Avropaya daşıyan Trans-Adriatik boru kəməri (TAP) vasitəsilə indiyədək 40 mlrd. kubmet-

rə yaxın qaz nəql olunub.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə TAP-ın İcraçı Direktoru Luka Şipati (Lu-

ca Schieppati) İtaliya Enerji Sammiti zamanı bildirib.

"TAP 40 mlrd. kubmetrdən bir qədər az qaz nəql

etməklə Avropanın tədarükünün təhlükəsizliyinə zəmanət verib", - Luka Şipati qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, qeyd olunan həcm 32,8 mlrd. kubmetri İtaliyaya nəql olunub. TAP 15%-dən çox payla İtaliyanın ikinci qaz idxalı mənbəyidir.

TAP Azərbaycanın Xəzər dənizindəki "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının istismarının ikinci mərhələsi çərçivəsində hasil olunan təbii qazın Avropaya nəqli üzrə həyata keçirilən enerji layihələrinin kompleks dəyər zənciri olan Cənub Qaz Dəhlizinin (CQD) Avropa qoludur.

Hazırda TAP-ın səhmdarları bunlardır: BP - 20%, SOCAR (CQD) - 20%, "Snam

Tarixdə ilk - qızılın qiyməti 2700 dolları keçdi

Tarixdə ilk dəfə olaraq qızılın 1 unsiyasının qiyməti 2700 dolları ötüb.

Modern.az xəbər verir ki, dünənki sessiyada dekabr ayı qızıl fyuçerslərinin dəyəri 1 troy unsiyası üçün 2703,5 dollara çatıb.

Buna Amerika Federal Ehtiyat Sisteminin yenidən faiz endirimlərinə gedəcəyi ilə bağlı gözləntilər səbəb olub.

S.p.A." - 20%, "Fluxys" - 20%, "Enagas" - 20%.

Xatırladaq ki, 2020-ci il

dekabrın 31-dən TAP vasitəsilə Avropaya Azərbaycan qazının nəqlinə başlanılıb.

Uzun illərdir müşahidə edirik ki, toy karvanlarında emosiyalar yüksəlir, sürət yarışı təşkil olunur və bədbəxt hadisələr baş verir. Paytaxtda həmçinin bu karvanlar onsuz da tıxacı olan yolları iflic edirlər, polis işini də çətinləşdirirlər. Toy sahibləri, ağsaqqallar bu prosesi tənzimləyə bilmir. Sentyabrın 24-də toy karvanında ötürmə düz 5 nəfərin həyatına son qoyub.

“Yeni Məsəvat” Media Qrupun redaktoru, “Vətəndaş Maarifləndirilməsi” İctimai Birliyinin sədri Elşad Məmmədli bununla bağlı çağırış edərək deyib ki, toy karvanları daha çox insanın həyatına son qoymadan onlara məhdudiyyət qoyulsun.

“Bir ictimai xadim, redaktor, QHT rəhbəri kimi DİN rəhbərliyindən toy karvanlarına məhdudiyyət qoymağı xahiş edirəm. Maksimum 3 maşınla gəlin və bəyi ən yaxın çevrəsi müşayiət edərək şadlıq evinə, yaxud yaşadığı ünvana gətirməlidir. Uzun illərdir müşahidə edirik ki, toy karvanlarında emosiyalar yüksəlir, sürət yarışı təşkil olunur və bədbəxt hadisələr baş verir.

Paytaxtda həmçinin bu karvanlar onsuz da tıxacı olan yolları iflic edirlər”.

Nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı da mövzuya münasibət bildirib: “Son zamanlar respublikanın üç bölgəsində toy karvanlarında ağır qəzalar baş verib və insan itkisi ilə nəticələnib. Beş nəfərin ölümü ilə nəticələnən toy karvanında baş vermiş qəza Biləsuvar rayonu ərazisində, ondan öncə Naxçıvanda və Şəkiddə qeydə alınmışdı.

Çoxzolaqlı yollarda, xüsusilə şadlıq evlərinin çoxluq təşkil etdiyi ərazilər olan

Heydər Əliyev və Babək prospektlərində toy karvanına məxsus avtomobillərin bütün zolaqları məşğul ediyini yenə də görürük. Bununla kifayətlənməyən sürücülər “şou” göstərmək niyyəti ilə yolda təhlükəli manevrlər edirlər, qarşı yola çıxmaqla bir-birlərini ötürlər, əl əyləcindən istifadə edərək avtomobili yerində fırladırlar, yaxud nəqliyyat vasitəsini ikitəkər qaldırırlar. Təbii ki, bu halda qəza qaçılmaz ola bilər.

Tövsiyəmiz ondan ibarətdir ki, toy karvanında hərəkət edən sürücülər yol hərəkəti qaydalarına riayət edərək səkət, bir zolaqla hərəkət etsinlər. Çünki onların bu karvanda hərəkəti toy iştirakçılarını bir ünvana aparmaqdır. Karvanda qəzaya düşən, yaxud ölən şəxs toy sahibinin qohumu, yaxını olmasa belə, istənilən halda mərasim sahibinin məni əzab çəkməsinə gətirib çıxarır. Məhz bu səbəbdən toy sahibi, yaşca böyük olan insanlar öncədən sürücülərə xəbərdarlıq etməlidirlər. Toy karvanında hərəkət edən gənc sürücülər düşünür ki, onlara bu halda müdaxilə oluna bilməz. Amma toy kortecində kobud qayda pozan sürücülər hadisə yerində, yaxud sosial şəbəkələrdə yayımlanan görüntülər vasitəsilə yol polisi əməkdaşları tərəfindən

Toy karvanlarına məhdudiyyət qoyulsun - çağırış

Ekspert: “İctimai qınaqla qarşılanmalı və məhdudlaşdırılmalıdır”

aşkar edilərək məsuliyyətə cəlb olunurlar”.

Mövzu ilə bağlı danışan Bakı Dövlət Universitetinin sosial elmlər və psixologiya fakültəsinin kafedra müdiri Üzeyir Şəfiyev deyir ki, Azərbaycanda bu ənənə bir neçə əsr qabaq yaranıb: “Qədimlərdə maşınlar yox idi, at arabalarından istifadə edirdilər. Azərbaycan cəmiyyəti üçün belə bir ənənə xarakterik idi.

Lakin hesab edirəm ki, müasir dövrümüzdə Bakının tıxacı yollarında maşın karvanı ilə belə bir diskomfort yaratmağın heç bir anlamı yoxdur. Bu həm ictimai narahatlıq baxımından məqsədsü-

yətlərdir. Bizim nəsildən-nəslə ötürülən daha faydalı ənənələrimiz, dəyərlərimiz var. Onları yaşatsaq, daha yaxşı olardı. Nəyin ki, həyatımıza son qoyan toy karvanı yanşı edək. Bunu hökumət səviyyəsində, administrativ qaydalarla və ictimai qınaqla aradan götürə bilərik”.

□ **Şahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bakının bir sıra küçə və prospektlərində 130-dan artıq taksi duracağı mövcuddur. Onların əksəriyyəti cəlbəmə məntəqələrində təşkil edilmədiyindən bəzən nəqliyyatın hərəkətinə maneə yaradır. Buna görə də Azərbaycan Yürüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) hazırda məsələyə kompleks yanaşma tətbiq edir.

AYNA-dan “APA-Economics”ə verilən məlumata

Bakının bu küçəsində hərəkət tam məhdudlaşdırılacaq

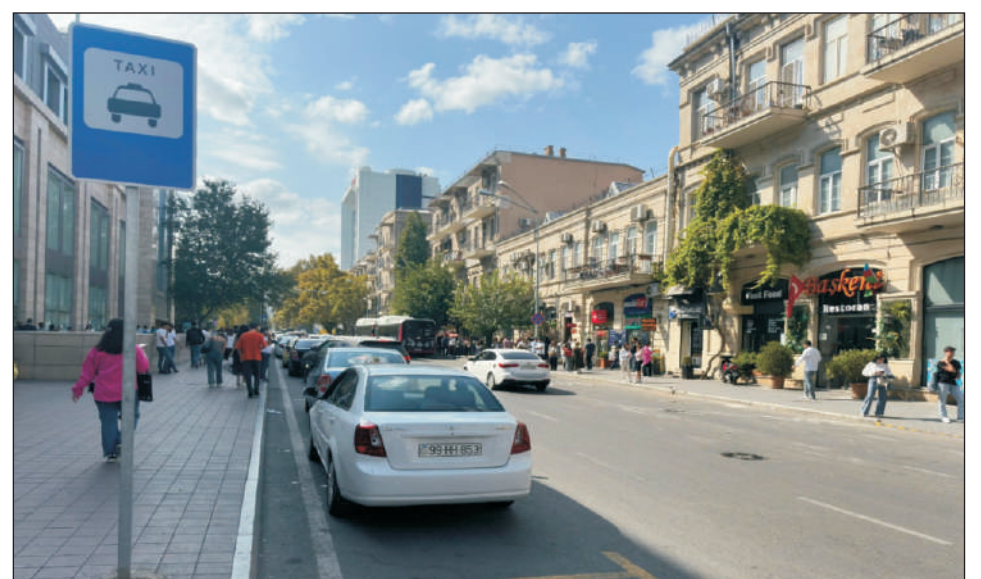
28 sentyabr 00:00-dan etibarən Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Kövkəb Səfərləyeva küçəsində (Müasir İnnovasiyalar Liseyinin qarşısından 28 May küçəsi ilə kəsişməyədək) aparılacaq təmir işləri ilə əlaqədar avtonəqliyyat vasitələrinin giriş-çıxışı tam məhdudlaşdırılacaq.

“APA-Economics” xəbər verir ki, sürücülərdən hərəkət istiqamətlərinə uyğun alternativ yollardan istifadə etmələri xahiş olunur.

Taksi dayanacaqlarının təşkil edilməsi ilə bağlı layihə hazırlanıb

ta görə, nəqliyyatın hərəkətinə maneə yaradan məntəqələrin ləğv edilməsi, eyni zamanda yeni cəlbəmə məntəqələrinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində işlər aparılır. Yeni cəlbəmə məntəqələrinin əsasən universitetlərin, ticarət mərkəzlərinin, nəqliyyat mübadilə mərkəzlərinin ətrafında, həmçinin avtobus zolaqlarının yaxınlığındakı alternativ yollarda təşkil edilməsi nəzərdə tutulur.

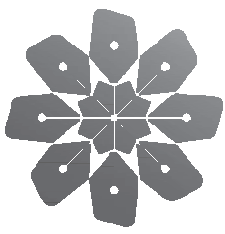
Sakinlərin də müraciətləri nəzərə alınaraq artıq paytaxtın Tiflis prospektində taksi minik avtomobilləri üçün dayanacaq, həmçinin

minib-düşmə yerlərinin (drop off) təşkil edilməsi ilə bağlı təhlillər aparılıb və la-

yihe hazırlanıb. Layihəyə əsasən, Tiflis prospektində taksilərin dayana biləcəyi 6

məntəqə müəyyən edilib. Tezliklə işlərin icrasına başlanılacaq.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

Müharibədən sonra bu ilin sonuna qədər xərclənməsi nəzərdə tutulan vəsait 19 milyard manatdır. Vəsaitin mütləq əksəriyyəti infrastruktur layihələrinə xərclənib. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı çıxışında deyib.

Regionların inkişafı

Yeni MÜSAVAT
N 175 (8548) 27 sentyabr 2024

İşğaldan azad olunan ərazilərdə əhəlinin işlə təminatı hansı səviyyədədir? - açıqlama

Qurum rəsmisi: "Vətəndaşlara həm kənd təsərrüfatı, həm də istehsal sahələri üzrə aktivlər təqdim edilib və..."

Sekiz mindən çox keçmiş köçkünün artıq Qarabağ və Şərqi Zəngəzura yerləşdiyini, hər il onların sayının artacağını bildiren dövlət başçısı azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən infrastruktur layihələrindən danışıb. Deyib ki, məktəblər, xəstəxanalar, sosial obyektlər tikilir, kəndlər salınır. Bir sözlə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun dirçəldilməsi üçün genişmiqyaslı işlər aparılır.

2020-ci ildən başlayaraq 2024-cü il də daxil olmaqla dövlət büdcəsindən Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində bərpa-quruculuq məqsədləri üçün 17,5 milyard manata yaxın vəsait ayrılıb.

Bunu baş nazir Əli Əsədov dövlət və icmal büdcələrinin layihələri ilə bağlı müzakirələrdə bildirib.

Gələn il isə Qarabağ və Şərqi Zəngəzura 4 milyard manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulur. Sevindirici haldır ki, Vətən müharibəsindən sonra Böyük Qayıdış çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin işğaldan azad olunmuş ərazilərə köçürülməsi prosesi davamlı şəkildə həyata keçirilir", - o qeyd edib.

İndiyə qədər beş yaşayış məntəqəsinə - Zəngilan rayonunun Ağal kəndi, Tərtər rayonunun Talış kəndi, Laçın şəhəri və rayonun Zabux kəndi, Füzuli şəhərinə keçmiş məcburi köçkünlərin köçürülməsi yekunlaşıb. Sentyabrın 25-də Cəbrayıl şəhərinə ilk olaraq 36 ailə - 117 nəfər köçürülüb.

Bu ilin sonunadək Kəlbəcər, Xankəndi, Xocalı, Şuşa şəhərlərinə təxminən 20 min nəfərin qayıdacağı planlaşdırılır. Ağdam, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərinə qayıdış isə 2025-ci ildə nəzərdə tutulur.

Bəs işğaldan azad olunmuş ərazilərdə əhəlinin məskunlaşması, daimi yaşaması üçün iş yerlərinin açılması istiqamətində nə kimi işlər görülür? Sahibkarlar üçün imkanlar yaradılıbmı? Bu günə qədər nə qədər vətəndaş işlə təmin olunub?

Qeyd etmək yerinə düşər ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin iqtisadi potensialından səmərəli istifadə olunmaqla, əhəlinin məskunlaşma səviyyəsinin işğaldan əvvəlki səviyyəyə çatdırılması təmin edilməlidir. Bu barədə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlərdə əksini tapıb.

Sənəddə qeyd edilir ki, əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan insanların təhlükəsiz yaşayışı təmin edilməli, bu region ölkənin ən abad guşələrindən birinə çevrilməlidir. Müasir həyatın əsası olan layihəli yaşayışın bərpası üçün bütün sahələrdə quruculuğa nail olunmalıdır. Bu, stimullar əsasında və dövlət-özəl tərəfdaşlığının inkişafı çərçivəsində həyata keçirilməlidir. Yalnız belə şəraitdə işğaldan azad olunan ərazilərin Azər-

baycanın böyük gələcəyinə tam integrasiyasını təmin etmək mümkündür.

Bu prioritetin uğurla reallaşdırılması üçün aşağıdakı iki məqsədə - dayanıqlı məskunlaşma və iqtisadi fəaliyyətə reintegrasiyaya nail olunmalıdır.

Azərbaycanın tarixi ərazi suverenliyinin bərpası əhəlinin öz doğma torpaqlarına qayıdaraq yaşaması üçün yeni mərhələ yaratmışdır. İşğaldan azad olunmuş bölgələrdə əhəlinin dayanıqlı məskunlaşması təmin edilməlidir. Bu məqsədlə həmin ərazilər cəmiyyətin ən sağlam, müasir və abad yaşayış mühitinə çevrilməli, dayanıqlı məskunlaşma üçün müasir prinsiplərə əsaslanan komfortlu yaşayış mühiti yaradılmalıdır.

Hərtərəfli təhlükəsiz və əlverişli həyat şəraitinin yaradılması vətəndaşların əbədi məskunlaşması üçün böyük əhəmiyyət daşıyacaq. Bunun üçün yeni ərazilərdə layihəli yaşayış təmin edilməli, müasir infrastruktur qurulmalı, rahat həyat tərzə və müasir xidmətlərə əlçatanlıq olmalıdır.

Dövlət Məşğulluq Xidmətinin mətbuat katibi Əsmər Nəcməddin qızı bizimlə söhbətdə deyib ki, Böyük Qayıdış proqramı çərçivəsində işğaldan azad olunan ərazilərdə bərpa-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi prosesi həmin ərazilərdə yeni vakansiyaların yaranması ilə müşayiət olunur:

"Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən "Məşğulluqdan məskunlaşmaya" devizi ilə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində artıq işğaldan azad olunan ərazilərə köçürülən 2700 nəfərin məşğulluğu təmin olunub. Hazırda isə daha 600 nəfərin məşğulluğunun təmin olunması istiqamətində iş aparılır.

Bizim regional məşğulluq filialları tərəfindən işğaldan azad olunan ərazilərdə fəaliyyət göstərən işə gətirənlərlə görüşlər keçirilir. Onların vakansiya tələbləri öyrənilir. Hansı istiqamətdə əməkdaşlara, kadrlara onların ehtiyacları var. Eyni zamanda həm köçürülən, həm də köçürülməsi planlaşdırılan vətəndaşlarla görüşlər keçirilərək onların məşğulluq imkanları qiymətləndirilir. Bunun əsasında onlar müəyyən məşğulluq tədbirlərinə cəlb olunurlar. Artıq 2700 vətəndaşa dəstək göstərilib və onlar müxtəlif istiqamətlər üzrə aktiv məşğulluq tədbirlərinə dəstək göstərilib. Həmin vətəndaşlardan təqribən 2000 nəfəri işğaldan azad olunan ərazilərdə fəaliyyət göstərən işəgötürənlər üzrə işlə təmin olunublar. Bizim digər önəmli istiqamətimiz özünüməşğulluq proqramıdır. Bu ərazilərə köçürülən vətəndaşlara həm kənd təsərrüfatı, həm də istehsal istiqamətləri üzrə özünüməşğulluq proqramına cəlb olunaraq seçdikləri istiqamət üzrə aktivlər təqdim edilib. Və onlar artıq öz doğma yurdlarının ilk sahibkarları kimi fəaliyyətə başlayı-

Hava ilə bağlı xəbərdarlıq - sentyabrın 28-i gündüzədək...

Sentyabrın 28-i gündüzədək bəzi rayonlarda qeyri-sabit hava şəraitinin davam edəcəyi, fasilələrlə yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Bu barədə Musavat.com-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, ayrı-ayrı yerlərdə (Naxçıvan MR, Qazax-Gəncə, Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan, Mərkəzi Aran, Lənkəran-Astara) leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var.

Çaylarda sululuğun artacağı, Böyük və Kiçik Qafqazın bəzi çaylarından qisməddətli daşqın və sel keçəcəyi ehtimalı var.

Bu yağlar xəstəlik yaradır - alimlərdən xəbərdarlıq

Yediyimiz qidaların bədənə həmişə müsbət, həm də mənfi təsirləri var. Aparılan tədqiqatlar təkrar istifadə edilən yağda bişirilən qidaların bədənə zərərli olduğunu ortaya çıxarıb. Sağlamlığa zərərli olan qızardılmış qida deyil, istifadə olunan yağdır. Yağ bir dəfədən çox istifadə edildərsə, kanserogen mənəbəyə çevrilir. Riski ən çox olan qidalar isə kartof qızartması və qızardılmış toyuqdur.

Bununla bağlı Amerika Biokimya və Molekulyar Biologiya Cəmiyyətinin alimləri tərəfindən siçanlar üzərində tədqiqat aparılıb. Təkrar istifadə olunan qızardılmış yağda bişən qidaları yeyən siçanların orqanizmində mənfiyyə doğru dəyişikliklər baş verib. Hətta siçanların balalarında da oxşar problemlər müşahidə olunub.

Tədqiqatçılar bir neçə dəfədən artıq istifadə edilən yağların qaraciyər, bağırsağ və beyin arasındakı iki tərəfli əlaqələrə mənfi təsir göstərdiyini, hətta nevroloji problemlərin yaranmasına səbəb olduğunu bildiriblər. **Sfera.az**

lar. Peşə hazırlığı da önəmli istiqamətlərimizdəndir. Ötən il Qarabağ Peşə Hazırlığı Mərkəzi istifadəyə verildi. Bu mərkəzin fəaliyyət göstərməsi də əmək kadrlarının yetişdirilməsində önəmli bir rola sahibdir. Bu istiqamətdə də işəgötürənlərlə əməkdaşlıq olunur. Bu əməkdaşlıq çərçivəsində kurslar təşkil edilir. Kursları bitirən şəxslər işlə təmin olunurlar. Artıq 104 nəfər peşə hazırlığına cəlb olub və onların işlə təmin olunmalarına da dəstək göstərilir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Yaydığı məxfi məlumatlarla dünya siyasətini qarışdıran, uzun illərdir təqib olunan "Wikileaks"-in təsisçisi Culian Assanj oktyabrın 1-də Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) komitəsi qarşısında ifadə verəcək. Bu, onun iyunda Britaniya həbsxanasından çıxdıqdan sonra ilk ictimai çıxışı olacaq.

Bu barədə "Wikileaks" X sosial şəbəkəsində məlumat yayıb.

"Oktyabrın 1-də Culian Assanj Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Hüquq Məsələləri və İnsan Haqları Komitəsi qarşısında ifadə vermək üçün Strasburqa gələcək", - deyə təşkilatın açıqlamasında bildirilib.

Assanj AŞ PA-da hansı qismdə ifadə verəcək? Qurum onu müdafiə, yoxsa mühakimə üçün danışıdır? Ona təhlükə sovuşub, yoxsa...

Siyasi analitik Azər Hüseynov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Culian Assanjın oktyabrın 1-də Strasburqda Avropa

Assanj bu dəfə AŞ PA-da ifadə verəcək - dünyanı qarışdıran adama təhlükə sovuşdu, yoxsa...

Azər Hüseynov: "Assanjın qarşılama tərz, Avropa qurumlarının həqiqətən demokratiya naminə mübarizə aparıb-aparmadığını göstərmək üçün bir test olacaq"

bəzi liderləri, öz siyasi maraqları uğrunda insan hüquqlarını gözdən düşürdüyü deyirlər. Belə bir vəziyyətdə, Assanjın qarşılama tərz, Avropa qurumlarının həqiqətən demokratiya naminə mübarizə aparıb-aparmadığını göstərmək üçün bir test olacaq.

Assanjın ifadəsi, onun AŞ PA-da hansı məqsəd güddüyü suallarını da doğurur. Bu, onu müdafiə etmək, yoxsa mühakimə etmək məqsədini güdür? Avropa qurumlarının onun vəziyyətinə olan reaksiyası, yalnız

olunduğu ilə bağlı sualları daha da aktual edir".

Analitik əlavə edib ki, Assanjın Strasburqda çıxışı, yalnız onun taleyi ilə bağlı deyil, bu, Avropa demokratiyasının real vəziyyəti, insan hüquqlarına olan hörmət və ədalətin tam mənada bərqərar olub-olmaması ilə bağlı geniş bir müzakirəyə yol açacaq: "Bu hadisə həm də dünyada ədalətli bir düzənin qurulması üçün əhəmiyyətli məsələdir. Onu da əlavə etmək lazımdır ki, dünyanın tək

təlif bölgələrindəki dövlətlərin öz maraqlarını daha yaxşı müdafiə etməsi üçün bir platforma təmin edə bilər: "Məsələn, Asiya İnkişaf Bankı, Afrika İttifaqı və digər regional təşkilatlar, yerli problemlərin həlli üçün alternativ yollar təqdim edir. Bu, tədqiqatçıların təsiri azaltmağa və müxtəlif bölgələrin öz mədəni, iqtisadi və siyasi dinamikalarını nəzərə almağa kömək edə bilər.

Avrosentrizm, Avropanın mədəniyyətinin və dəyərlərinin dünya səhnəsində mər-

Kreml: "Rusiyanın nüvə doktrinasında dəyişiklik Qərbə siqnalıdır"

Rusiyanın nüvə doktrinasında dəyişiklik Qərbə siqnalıdır. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib. "Bu, həmin ölkələrə mütləq nüvə deyil, müxtəlif vasitələrlə hücumda iştirak etsələr belə, onların noticələri barədə xəbərdarlıq edən siqnalıdır", - deyərək Kremlin sözcüsü vurğulayıb.

Peskov qeyd edib ki, bütün dünyaya Rusiyanın nüvə potensialı yaxşı məlumdur və sağlam düşüncə Qərb siyasətçiləri Putinin bəyanatlarının ciddiliyini, xüsusən də Ukrayna münaqişəsində Qərb dövlətlərinin, o cümlədən nüvə güclərinin birbaşa iştirakı ilə təhrik olunan görünməmiş qarşıdurma kontekstində başa düşürlər.

raq, global müzakirələrdə daha çox yer tuturlar. Bu, eyni zamanda inkişaf etməkdə olan ölkələrin mövqeyini gücləndirir.

Çoxqütblü bir dünya, beynəlxalq əməkdaşlığı stimullaşdırır. Müxtəlif ölkələr arasında iqtisadi, siyasi və mədəni əməkdaşlıq, global problemlərin, məsələn, iqlim dəyişikliyi, terrorizm və pandemiya kimi məsələlərin həllində daha effektiv yanaşmaların ortaya çıxmasına səbəb olacaq. Paralel təşkilatlar bu əməkdaşlığı artırmaq üçün vasitəçilik edə bilər.

Dünyanın təqəütblülükdən və avrosentrizmdən qurtulması, beynəlxalq münasibətlərin daha ədalətli və balanslı bir şəkildə inkişaf etməsinə imkan tanıyır. Paralel beynəlxalq təşkilatların yaranması, güc balansının təmin edilməsi və mədəni müxtəliliyin tanınması, global səhnədə daha geniş əməkdaşlıq və dialoq üçün zəmin yarada bilər. Bu yolla, daha ədalətli və davamlı bir dünya qurmaq mümkün olacaqdır.

Qeyd edək ki, "WikiLeaks"-in qurucusu Culian Assanj bu ilin iyun ayında Britaniya həbsxanasından azad edilib və Avstraliyaya uçub. O, ittihamlardan biri üzrə

özünü təqsirli bilməyə razılaşmış və ABŞ hakimiyyəti bunun üçün onun ekstradisiyasını tələb etməkdən imtina edib. Bir neçə il Ekvador səfirliyində gizlənən, sonra isə London yaxınlığındakı həbsxanada saxlanılan Assanj Amerika tarixində məxfi sənədlərin ən böyük sızdırılmasında ittiham olunurdu. London Ali Məhkəməsi 2019-cu ildən bəri Belmarş həbsxanasında saxlanılan "WikiLeaks"-in qurucusu Culian Assanjın zəminə buraxıb. "WikiLeaks"-in nümayəndələri bildirdilər ki, o, həyat yoldaşı və uşaqlarının olduğu Avstraliyaya gedib. Təşkilat jurnalistin ABŞ prokurorluğu ilə sövdələşmənin bağlandığını təsdiqləyib. "Bu, mətbuat azadlığı müdafiəçiləri, qanunvericilər və BMT-yə qədər müxtəlif siyasi spektri təmsil edən liderləri əhatə edən global kampaniyanın nəticəsidir. Bu, ABŞ-ın Ədliyyə Nazirliyi ilə uzunmüddətli danışıqlara şərait yaratdı və hələ rəsmi olaraq tamamlanmamış sövdələşməyə səbəb oldu. Biz ən qısa zamanda əlavə məlumat verəcəyik", - "WikiLeaks"-in X sosial şəbəkəsindəki məlumatda qeyd olunub.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Hüquq Məsələləri və İnsan Haqları Komitəsi qarşısında ifadə verməsi, beynəlxalq demokratiya mühitində maraqlı bir hadisədir. Onun uzun illərdir davam edən məhbusluğu və "Wikileaks" platforması vasitəsilə yaydığı məxfi məlumatlarla dünya siyasətinə təsiri, bu anın əhəmiyyətini daha da artırır.

Bu ifadənin mahiyyəti Avropa qurumlarının demokratiya və insan hüquqları məsələlərinə yanaşmalarını ortaya qoymaq baxımından kritikdir. AŞ PA özünün idealları olan insan hüquqlarını, ifadə azadlığını və demokratik dəyərləri qorumaq və müdafiə etmək iddiasındadır. Lakin Assanjın davası bu qurumların səmimiyyətini ciddi şəkildə sual altına alır. Avropanın

Assanjın hüquqları üçün deyil, eyni zamanda dünyanın demokratiya anlayışının sınağa çekilməsi deməkdir. Avropanın bu məsələyə yanaşması, digər ölkələrdə də insan hüquqlarının pozulması məsələsindəki ikili standartlarını ortaya qoyacaqdır. Bununla yanaşı, Assanjın ifadəsi, dünyanın daha ədalətli bir düzənə ehtiyacı olduğunu vurğulayır. Məhz bu cür situasiyalarda, cəmiyyətin əsas demokratik dəyərləri uğrunda mübarizə aparandır. Bu necə qiymətləndirildi, müasir cəmiyyətlərin demokratik inkişafı üçün həlledici əhəmiyyət kəsb edir. Assanjın təhlükəsizliyi, onun uzun illər mühakimə olunma riskinin ortadan qalxıb-qalxmadığı, Avropa hüquq sisteminin gücü və ədalət prinsiplərinin necə tətbiq

qütblülükdən, avrosentrizmdən çıxması lazımdır. Paralel təsisatlar olmalıdır. Onlar dünyada tarazlığın təmin edilməsində ciddi rol oynamalıdır. Dünyanın təqəütblülükdən və avrosentrizmdən qurtulması beynəlxalq münasibətlərin dinamikasını və güc balansını dəyişmək üçün mühüm bir addımdır. Təqəütblülük, bir güc mərkəzinin dünya siyasətində dominant olduğu vəziyyəti ifadə edir ki, bu da digər dövlətlərin müstəqil siyasət yürütməsini məhdudlaşdırır. Bu vəziyyət həmçinin beynəlxalq hüququn pozulması, yerli münasibətlərin artması və beynəlxalq əməkdaşlığın azalması kimi nəticələrə səbəb olur".

Azər Hüseynov qeyd edir ki, paralel beynəlxalq təşkilatlar, dünyanın mük-

Seriallar insan psixologiyasına necə təsir edir - rəylər

Əbdül Mahmudbəyov: "Ümumiyyətlə, film ideoloji, cismani baxımdan əvəzolunmazdır, möhtəşəm təbliğat silahıdır"

Aydın Əbilov: "Hətta bir çox yapon cizgi filmlərinin rənginin belə uşaq psixologiyasına təsir etdiyini bilirəm"

Serialların, filmlərin insanlara mənfi və ya müsbət təsirləri barədə uzun illərdir danışılır. Bir qism hesab edir ki, şəxsiyyətin formalaşmasına bunlar ciddi təsir edir. Bir qism isə deyir ki, normal təfəkkürlü insana serialların pozucu təsir göstərməsi mümkün deyil.

Bugünlərdə psixoloq Samirə Bağirova Türkiyə seriallarının illərdə dəyişməyən süjetinin olduğunu diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, şiddət, zorakılıq, yeni doğulmuş uşaqdan imtina kimi ssenarili filmlər artır və mütləq şəkildə fəsadlar zamanla özünü göstərir:

"Mən bunu hələ illər öncə müşahidə etmişəm. Türk seriallarını izləyən kütlənin düşüncə səviyyəsi, adi film izləyənlərin düşüncə səviyyəsindən qat-qat aşağıdır, cahildir. Türk seriallarını təhlil etsək görərik ki, illərlə dəyişməyən süjet var. Kasıb qız varlı ailənin oğluna ərə gedir. Həbsxana, xəstəxana, uşaq oğurluğu və sair kimi ssenarilər illərlə dəyişmir. Serialdakı rol adlarını yeni doğulan uşaqlara qoyurlar, hərçənd ki, uşağın özünəməxsus mənə daşdığı adı olmalıdır. Böyüdükcə adının serialdan götürüldüyünü öyrənir, həmin obrazı izləyərək onun kimi olmağa çalışır və əsl kimliyi basdırılmış olur. Əlavə olaraq doğma ana dilimiz unudulur. Çox sıx-sıx gənc qız və oğ-

lanların türkçə danışmasına rast gəlirəm. Türk kəlmələri Azərbaycan dili kimi qəbullanır. Çoxu öz dilimizdəki tərcüməni bilmir. Şiddət, zorakılıq, yeni doğulmuş uşaqdan imtina kimi ssenarili filmlər artır və mütləq şəkildə fəsadlar zamanla özünü göstərir".

Psixoloq vurğulayıb ki, məhz türk serialları izləyənlərin beyni donuq olur. Onun qənaətinə, belə adamlara sual verirsən, sanki qısaqapanma yaşanı.

Bəs niyə məhz türk serialları? Başqa ölkələrin seriallarında bu təsir effekti varmı? Və bu deyilənlər nə dərəcədə əsaslıdır?

Mövzu ilə bağlı Xalq artisti, tanınmış kinorejissor-aktyor Şeyx Əbdül Mahmudbəyov "Yeni Müsavat"a danışib: "Ümumiyyətlə, film ideoloji, cismani baxımından əvəzolunmazdır, möhtəşəm təbliğat silahıdır. Özü də hamının evindədir. Televizoru yandırarsan, vəssalam, evinə girir.

O ki qaldı türk seriallarına, xatırlayıram ki, 1987-ci

ildə Türkiyədə "Mənim məhəbbətim" filmi çəkirdik. Onda türklər gəlib bizdən xahiş edirdilər ki, "icazə verin biz də baxaq görək ki, film necə çəkilir". Yeni zamanında bizdə sanballı filmlər çəkildə türk kinematografı buna həsədlə baxırdılar. Amma indi qardaş Türkiyədə möhtəşəm filmlər, seriallar çəkilir. Məsələn, şəxsən mən "Qurtuluş Ərtoğlu" filminə böyük ləzzətlə baxıram.

Bu gün ölkəmizdə bir çox özəl prodakşınlar, studiyalar var ki, millətin əxlaqını korlayan, ideologiyasına mənfi təsir edən filmlər çəkirlər. Həmin studiyalardan Türkiyədə, İranda, Rusiyada, Avropada da var. Yeni Türkiyə yaxşı və ya pis kino çəkirsə, bu onların problemi. Pisdir, baxma, yaxşıdır, baxıb ləzzət al. Düşün-cəni, yanaşma tərzini dəyişmək lazımdır.

Bu gün qardaş Türkiyə ilə münasibətlərimiz çox yaxşıdır. Digər tərəfdən də nəhəng əjdaha, Turan gəlir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığını, dostluğunu, Turanı istəməyənlər çıxıb bu cür açıqlama verir və hansısa yolla araya qarşıdurma salmağa, so-

yuq münasibət yaratmağa çalışırlar.

Biz özümüzün böyük kino mədəniyyətimizi bərpa etməliyik. Bütün prodakşınlar, özəl studiyalar dövlət nəzarətinə götürülməlidir. Çünki indi uşaqlarımız biz valideynlərdən çox televiziyalara inanırlar. Ona görə də keyfiyyətli, mənəviyyatımızı, mədəni dəyərlərimizi təbliğ edən kinolar, seriallar çəkilməlidir".

Yeni Yazarlar və Sənətkarlar İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov isə qeyd edib: "Bu istiqamətdə illərdə filosoflar, yazıçılar, mütəxəssislər, psixoloqlar mübahisə edirlər ki, ədəbi və yaxud incəsənət əsərləri insan psixologiyasına xüsusən də yeni nəslin dünyagörüşünə, mənəviyyətinə, formalaşmasına nə qədər təsir edir.

Psixoloq Samirə Bağirovanın fikirlərində böyük həqiqət var. Türkiyə serialları, filmləri, kitabları, hətta dini qurumları, yumşaq şəkildə desək, "mədəni işğal" siyasətini aparır. Bacarırsa, Azərbaycan da bunu etsin. Lakin hesab edirəm ki, Azərbaycanın iqtisadi və mədəni potensialı o qədər güclü inkişaf etməyib ki, mədəni təsir imkanlarından digər millətlərə qarşı da istifadə etsin. Amma bununla belə, Azərbaycanın multikultural dəyərləri muğamı, estetik texnologiyalarla bağlı dünyada inkişaf etdirən prinsiplərini və yaxud istiqamətlərini görürük.

Beləliklə, kim "dikte" edirsə, o da qazanmış olur. Biz bunu artıq güneyli soydaşlarımızın, İraq türkmənlərinin obrazında görə bilir. Oradakı artıq Azərbaycan dili, düşüncəsi Türkiyə türkcəsi, düşüncəsi ilə əvəzlənib. Əgər ötən əsrin 60-70-ci illərində, hətta 21-ci əsrin əvvəllərində İraqda türkmənlər arasında Azərbaycan ədəbi dil forması istifadə olunurdusa, amma indi daha çox Türkiyə türkcəsi, dili, əlifbası istifadə olunur və bu çox normaldır.

O ki qaldı serialların uşaq psixologiyasına təsirinə, bu barədə xeyli mübahisələr gedir. Hətta bir çox yapon cizgi filmlərinin rənginin belə uşaq psixologiyasına təsir etdiyini bilirəm, o ki qala qardaş Türkiyə

Məişət zorakılığı ilə bağlı yeni dövlət konsepsiyası hazırlanır

Azərbaycanda ailə siyasətinin gücləndirilməsi istiqamətində islahatlar qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsini də vacib edir. Hazırda Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı yeni dövlət konsepsiyası üzərində işləyir".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova Ailə - dəyişməyən dəyərümüz" mövzusunda "Gənc Ailə Forumu"nda çıxışı zamanı bildirib.

O əlavə edib ki, yalnız k omitə deyil, bütün hökumət orqanları bu prosese qoşulub: "30-dan çox qanunvericilik aktı hazırda icradadır".

■ **Afaq MİRAYIQ,**
Musavat.com

57 ildir edamını gözləyən 88 yaşlı məhbus azadlığa çıxdı - günahsız imiş...

Yaponiyada 57 ildir edam hökmünün icrasını gözləyən 88 yaşlı İvao Hakamada məhkəmənin ona qarşı sübutların uydurma olduğuna qərar verməsindən sonra bəraət alıb.

Modern.az xəbər verir ki, bununla da dünyanın ən yaşlı edam məhbusu azadlığa çıxıb.

Hakamada 1968-ci ildən müdirini, həyat yoldaşını və iki uşağını öldürməkdə ittiham olunurdu. Uzunmüddətli həbs və edam olunacağını gözləmək onun psixi sağlamlığına təsir edib. Bu səbəbdən bəraət qərarının elan olunduğu iclasda iştirak edə bilməyib. O, 2014-cü ildən bacısının himayəsindədir.

Qətdə ittiham olunan Hakamadanın vəkilləri ittihamda istifadə edilən qanlı paltarın DNT-sinin müvəkkillərinə aid olmadığını iddia ediblər. Məhkəmə araşdırmalardan sonra paltardakı qırmızı ləkələrin qan olmadığı qənaətinə gəlib.

BBC-nin məlumatına görə, Hakamadanın işi Yaponiyanın ən uzun və ən məşhur hüquqi mübarizələrindən birinə çevrilib. Məhkəmə zalında yer almaq üçün 500-dən çox insan növbəyə düzülüb. Qərar alqışlarla qarşılanıb.

Qeyd edək ki, Yaponiyada ölüm cəzası hələ də tətbiq olunur. Bu ölkə ABŞ-la birlikdə G7 ölkələri arasında hələ də ölüm cəzasını tətbiq edən iki dövlətdən biridir.

Hakamadanın 91 yaşlı bacısı Hideko uzun illər qardaşının azadlığa buraxılması üçün mübarizə aparıb: "Nəhayət, ağırlıq çiyinlərimdən götürüldü".

türkcəsinin və düşüncəsinin Azərbaycan insanına təsirinə. Bunun müsbət və mənfi tərəfləri var.

Müsbət tərəf ondan ibarətdir ki, biz Turan, Türk dünyasına birləşirik və bunun alt qatı dil, estetik və intellektual düşüncə baxımın-

dan insanları birləşdirir. Mənfi tərəfi isə bundan ibarətdir ki, bütün imperialist siyasətin nəticəsi olaraq kiçik etnoslar və xalqlar imperiyanı yaradan əsas böyük etnosun təsiri altına düşür".

■ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

ÜS AVAT

Son səhifə

N 175 (8548) 27 sentyabr 2024

S
e
n
t
y
a
b
r

Hotel otağının altında gizli otaq tapdı

TikTok istifadəçisi Addison nənəsi ilə birgə qaldığı hotel otağının yatağının altında gizli bir otaq ortaya çıxarıb. "Hoteldə idim və çarpayıda uzananda döşəmədə bir kəsik gördüm. Nənəmlə birlikdə açmağa qərar verdik".

Kadrlarda xalçalı döşəmənin yanğı var. Fişin altında kiçik bir boş otaq var idi. Qadın bir mərtəbəli moteldə qaldığını, buna görə də gizli bir yeraltı məkan tapmasına görə çox təəccübləndiyini qeyd edib.

TikTok istifadəçiləri bu girişə 4,6 milyondan çox dəfə baxıblar. Video 315 mindən çox bəyənmə və minlərlə şərh aldı. İzleyicilərdən bəziləri rəşional izahlar veriblər: "Xüsusilə də köhnə bir hoteldə qazanxana və ya bomba sığınacağı ola bilər. Bu bir zirzəmidir. Hər hoteldə var".

Digər istifadəçilər oxşar vəziyyətin bir çox qorxu filmlərində göstərilirdiyini xatırladırlar. "Bir dəfə dəli bir hotel sahibi haqqında film izlədim, yeraltı tunelləri hər otağa aparırlar və o, qonaqları yuxuda öldürdü", - onlardan biri deyib. Növbəti videoda Addison bu nəzəriyyələri haqqında fikirlərini bildirib: "Yəqin ki, sadəcə zirzəmidir. Ancaq içərişində nə borular var, nə də naqillər".

Blogger otağın terk edildiyini və toz və hörümçək torları ilə dolu olduğunu nümayiş etdirib.

Məktəblilərdən maraqlı xəbərə dəhşətli əməl

Rusiya insanlığa sığmayan dəhşətli hadisə baş verib. Belə ki, iki yeniyetmə sadəcə maraqlı xəbərə küçədə qadını yandırır. Faciə Sverdlovsk vilayətində qeydə alınıb.

Məlumat görə, 16 yaşlı Dmitri və 12 yaşlı Sergey (adlar şərtidir - red.) yolla gedən 59 yaşlı təqaüdcü qadınla "zarafət etmək" qərarına gəliblər. Onlar içərişində yanar maye olan butulkani qadının üstünə töküblər, daha sonra isə Dmitri kibriti çəkərək onu yandırır.

Qadın alovlara bürünəndə yeniyetmələr etdikləri dəhşətli əməli dərkəndən qoraraq kömək etməyə çalışıblar. Belə ki, yaxınlıqdakı evlərin qapısını döyüb, ev sahiblərindən odu söndürmək üçün su istəyiblər. Ancaq kömək gələndə artıq gec olub, pənsiyaçı hadisə yerində ölüb.

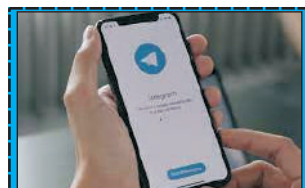
Ölmüşdü, yandırılarda dirildi

Hindistanın Visakhapatnam şəhərində, Andhra Pradeşdə yeni doğulan bir qız kremasiya zamanı "həyata qayıtdı". Bu barədə Yo! Vizag portalı xəbər verir. Avqustun əvvəlində hamilə bir hindistanlı qadın özəl xəstəxanaya yerləşdirilib. Həkim ona qeyssəriyyə əməliyyatı edib və qadın bir qız dünyaya gətirib. Dörd gün sonra anaya yeni doğulan uşağın sağlamlıq problemləri səbəbindən öldüyü bildirilib.

Cütən qohumları qızın cənəzəsini yandırılacağı qəbiristanlığa gətiriblər. Qəbiristanlıq işçiləri, uşağın rituala hazırlaşarkən tərpendiyini görüblər. Uşağın dərhal xəstəxanaya qaytarılmasını tələb ediblər. Qəbiristanlıq işçiləri xəstəxananın mərhumun yaxınlarına ölüm şəhadətnaməsi vermədiyini də görüblər.

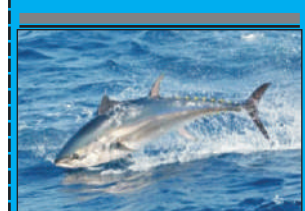
Qəbiristanlığın rəhbəri Prasanna Kumar hadisəni polisə bildirib. Polis yeni doğulan uşağın valideynlərini sorğu-suala tutub və qəbiristanlığa gəldikdən sonra qızın reanimasiyaya yerləşdirildiyini müəyyən edib. Uşaq orada ölüb və başqa qəbiristanlıqda dəfn edilib. Polis xəstəxanaya gəldikdə, klinika onlara ilk dəfn cəhdindən sonra uşağı geri gətirmədiyini söyləyib. İstintaq davam edir.

Dindirildikdən sonra yeniyetmələr hər şeyi etiraf ediblər. Hadisə ilə bağlı istintaq başlanıb.

Telegram 5 milyon avrodan çox cərimələnib

Almaniyanın Federal Ədliyyə İdarəsi Telegram messenceri 5,1 milyon avro məbləğində cərimələyib. Bu barədə qurumun açıqlamasında deyilir. Qeyd olunur ki, Telegram 2021 və 2022-ci illərdə Almaniyanın sosial şəbəkələrin məzmun tərkibi ilə əlaqəli məlumatların təqdim olunması barədə qanunvericiliyin pozulmasında təqsirli bilinib.

İki ton ağırlığında balıq tutuldu

Afrikanın şimal sahillərində Aralıq dənizində nəhəng bir balıq tutulub. Bu barədə "Reuters" məlumat yayıb. Balıq, orkinos üçün balıq ovu ilə məşğul olan bir balıqçı gəmisinin toruna düşüb. Uzunluğu 3,2 metr, eni 2,9 metr olub.

Qeyri-adi ovu yoxlamağa dəvət olunan dəniz bioloqu Enrique Ostalenin fikrincə, balıq Mola alexandri alt növünə aid olub. Sahilə din-din gətirilib və bir kranın köməyi ilə yoxlanılması üçün bir neçə dəqiqə sudan qaldırılıb. Ölçüldükdən, fotosəkil çəkildikdən və DNT nümunələri alındıqdan sonra balıq dənizə buraxılıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Göy üzündəki ulduzların sayı dünya üzərindəki bütün çimərliklərdəki qum dənələrinin sayından çoxdur.
- * Meyvə kimi tanıdığımız ananas əslində tarlada yetişir və meyvə deyil.
- * XIX əsrdəki bütün insanlar, indi 2 dəqiqə ərzində çəkilən şəkillərin sayı qədər şəkil çəkməyib.
- * Su ayqırının südü ağ yox, çəhrayı rəngdə olur.
- * Sən dörd sətir oxuduqda dünyada 40 insan və 700 milyon qarışqa doğulmaqda, 30 insan və 500 milyon qarışqa ölür.
- * Zəkalı insanların yuxusuzluq problemləri var.
- * Hər gün dünya əhalisinin yeddində biri, yəni 800 milyon insan ac qalır.
- * İngiltərədə bir qadının orta hesabla 19 cüt ayaqqabısı var. Bunların 7 dənəsini istifadə edir.
- * Qadınlar ömürlərinin 1 ilini nə geyəcəklərini düşünərək keçirirlər.
- * Hər hansı bir dilin həmişə qorunması üçün o dildə ən azı 100 min insan danışmalıdır.
- * Avropada ən qədim universitet İtaliyanın Palermo şəhərində, XI əsrdə yaradılmış tibb universiteti sayılır.
- * Quşlar nəfəs aldıkları havanın dördü üç hissəsini bədənlerini soyutmaq üçün istifadə edirlər. Çünki quşlar tərləyə bilmirlər.

Müəllim dərsdə içki içərək uşaqları döyüb

Dnepdəki bir məktəbdə şagirdin anası sosial şəbəkədə ibtidai sinif müəlliminin bütün dərs boyu spirtli içki içdiyini, nəticədə iki qızı başından vurduğunu və tarazlığını itirərək daha birinin üstünə düşdüyünü yazıb: "Müəllim iş günü ara içib və beşinci dərsdə artıq danışa bilməyib, üstəlik, guya yazmadığı üçün iki qızın başına vurub".

Onun dediyinə görə, valideynlər hadisədən xəbər tutanda həmin gün müəllim işdən çıxarılıb. Ancaq ana deyib ki, təhsil ocağının direktoru məzuniyyətdə olduğu üçün onunla əlaqə yaratmaq mümkün olmayıb.

Buna görə də məktəb rəhbərliyini dərhal mübahisənin həllinə cəlb etmək alınmayıb.

Pis hava şəraitində səmərəli işləməyin yolu

Həkim-terapevt Nadejda Çernışova pis hava şəraitində belə səmərəliliyi və enerjini qorumağın yollarından danışır. Mütəxəssisə görə, ilk növbədə gecə yarısından əvvəl yatmalı və yaxşı yatmalısın. Bu vəziyyətdə, bədən güc hissi verən melatonin ifraz edəcək. Ayrıca, səhər məşqlər etməlisiniz və gündüz saatda ən az bir dəfə hərəkət etməlisiniz.

Bundan əlavə, Chernyshova, oyaq qalmaq üçün otağı daha tez-tez havalandırmağı və iş gününə başlamazdan əvvəl təmiz hava almaq üçün ən az 15 dəqiqə bayıra çıxmağı məsləhət görür.

Həkim qəhvəni çox istifadə etməməyi və daha çox su içməyi məsləhət görür. İş yerində hər kəs qəhvə içməyi sevdi, amma çox vaxt axşam saatlarında həddindən artıq dozada olur. Bu, insan sağlamlığına mənfi təsir göstərir. Bu səbəbdən kifayət qədər su istehlak etməlisiniz. Bir qayda olaraq götürün: saatda bir dəfə ən az yarım stəkan çox yaxşı olacaq.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisənziya N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.